Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 520

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1885 (Ն. Տ.) 8 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1885

29 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1302

40 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԻՆ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

[illegible]

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	դահեկան	արծաթ	200
» » Վեցամսեայ	»	»	100
» » Եռամսեայ	»	»	50
Գաւառաց » եւ օտարական Թղթատարով տարեկան	»	»	240
Գաւառաց համար եւ օտարական Թղթատարով վեցամսեայ	»	»	120
Օտար երկիրներ, տարեկան	ֆրանք		56
» վեցամսեայ	»		28

Դուրս զրկուած յօդուածոց ճանբու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է: Խմբագրութեանս զրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չ'տրուիր:

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ ԿԸՆԴՈՒՆՈՒԻՆ
ԻՍԴԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
Գործակալութեան յէտամբ, Գալա-թէօյ, Տէյիրմէն-խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ՄԻԱՊԵՏԱԿԱՆ ԵՒ ԿՂԵՐԱԿԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ

Պուլկարաց խնդիրն և ընդ նմին բովանդակ Պալքանեան Թերակղզւոյ խնդիրն յոյժ շահագրգիռ վիճակ մ'ունին միշտ, և մեք կը շարունակենք խնդրոյն ստացած նորանոր երեւոյթները ծանուցանել ընթերցողաց, որք ի հարկէ խորին հետաքրքրութեամբ կը հետեւին Արեւելեան Խնդրոյն այս նոր ճիւղին ստանալիք լուծման: Բայց պուլկարական խնդիրը, մեզ համար ո՛րչափ ալ անմիջական կարեւորութիւն ունենայ, պէտք չէ՛ որ մեզ անտես ընել տայ յոյժ կարեւոր իրողութիւն մը, որ ահա՛ տեղի կ'ունենայ Արեւմտեան Եւրոպիոյ մէջ: Ի Ֆրանսա, միապետական և կղերական միացեալ կուսակցութիւնք մասնական բայց յոյժ ծանրակշիռ յաղթութիւն մը կը տանին Հանրապետականաց վրայ, որք բաժանեալ կը մնան միշտ, և Պատեհական կոչուած Հանրապետականք որք վերջին տարիներս կը կառավարէին Ֆրանսա՝ ծանր պարտութիւն մը կը կրեն:

Կը յիշուի թէ ընտրական դրութիւնը փոխուած էր վերջերս: Փոխանակ ամեն գաւառակ կամ ամեն թաղային շրջանակ իւր մէկ—երկու Երեսփոխանն ընտրելու, որոշուած էր որ ամեն ընտրող քուէ տայ ամբողջ Նահանգէ մ'ընտրելի Երեսփոխաններուն: Այսպէս զանազան կուսակցութեանց մասնախումբք պատրաստեցին ընտրելեաց ցանկեր: Այս դրութիւն Աջակողմեանց օգտակար եղաւ. զի Աջակողմեանք, որ ուրիշ առիթներու մէջ չեն միանար, հասարակաց թշնամւոյն այսինքն Հանրապետութեան դէմ միացան, և Պոնաբարդեանք, Պուրպոնեանք, Օրլէանեանք և պարզ Պահպանողականք միաբանութեամբ ամեն Նահանգի մէջ միակ ցանկ մը շինեցին, և իրենց բոլոր հետեւողք միակ ցանկ մը քուէարկեցին: Իսկ Հանրապետականաց երկու մեծ մասերը չկրցան միանալ: Պատեհականք, վարիչ կուսակցութիւնը, (Կամպէդդայի, Պ. Ժ. Ֆէրրիի, Պ. Պրիսոնի, Պ. Ֆրէսինէի կուսակցութիւնն) ունեցաւ առանձին ցանկ կամ ցանկեր. (զի այս կուսակցութեան մէջ իսկ կան՝ ստորաբաժանմունք.) և Ծայրայեղք, (Պ. Քլէմանսոյի և Պ. Ռոշֆոռի կուսակցութիւնն) ունեցան տարբեր ցանկեր: Արդիւնքն այն է որ Աջակողմեանք, իբր 600 անդամէ բաղկացեալ ժողովոյ մը մէջ, իրենց արդէն ունեցած անդամոց վրայ շահած են 44 անդամներ եւս, որով Հանրապետական դասը նոր Երեսփոխանութեան մէջ պիտի կորսնցնէ (44×2) 88 ձայն: Մինչեւ ցարդ բոլոր Ձախակողմէն ընտրուած Երեսփոխանք թուով նուազ են ընտրուած Աջակողմեաններէն. բայց տարակոյս չկայ թէ համեմատականի մնացած 199 աթոռոց ամենամեծ մասը պիտի շահին Հանրապետականք, թէեւ Պահպանողականք ալ նոր աթոռներ պիտի շահին համեմատականի մնացածներէն: Համեմատականի մնացած ընտրութիւնք 15 օրէն պիտի կատարին: Մինչեւ այն ատեն զանազան հանրապետական կուսակցութեանց կը մնայ միաբանիլ իրենց մէջ, և իւրաքանչիւր Նահանգի մէջ միակ ցանկի մը վրայ քուէարկել: Յայտնի չէ սակայն թէ այսպիսի միաբանութիւն մը պիտի գոյանա՞յ Հանրապետականաց մէջ: Պ. Քլէմանսօ և Պ. Ռոշֆոռ հանրապետական տիրող կուսակցութեան նոյնչափ հակառակ են, որչափ է Աջակողմն, և աւելի տրամադիր են Աջակողմի հետ գործակցիլ՝ տիրող կուսակցութիւնը տապալելու համար: Ուստի, եթէ այս Արմատականք զիջում չընեն, Ֆրանսա՝ կառավարական տեսակէտով՝ ողբալի վիճակ մը պիտի ստանայ:— Պատեհականք մեծամասնութիւն չպիտի ունենան Աջակողմեան և Արմատական կուսակցութեանց վրայ. և այս ընդդիմադիր կուսակցութիւններ եւս առանձին կարող չպիտի լինին կառավարել զՖրանսա, ո՛չ ալ միաբանիլ պիտի կարենան. զի եթէ հասարակաց թշնամի մը տապալելու համար կաթոլիկ Միապետական մը և անաստուած Ընկերվարական մը կրնան միանալ, յայտնի է թէ երկիր մը կառավարելու համար ո՛չ մի կէտի վրայ կրնան համաձայնիլ:

Առ այժմ, հաստատելի մեծ իրողութիւնն է՝ հանրապետական կառավարող կուսակցութեան գրեթէ անդարմանելի պարտութիւնն, որ մանաւանդ աչքի կը զարնէ երբ կը տեսնենք օրուան Նախարարութեան երեք կարեւոր անդամներ որք չեն կրնար իսկ Երեսփոխան վերընտրուիլ: Տարակոյս չկայ թէ Աջակողմեանց յաղթանակը լոկ կուսակցական հնարք մը չէ, այլ ունի առաւել խորունկ նշանակութիւն մը: Պատեհականք չկրցին լաւ կառավարել Ֆրանսան: Տարուէ տարի ծայրայեղութեան դիմեցին ներքին քաղաքականութեան մէջ, անդադար պատերազմ մղելով Կրօնի և իւր պաշտօնէից դէմ, կրթութեան և պաշտաման ազատութիւնը բռնաբարելով և շարունակ տագնապելով մեծագոյն մասամբ պահպանողական և անշուշտ տակաւին կրօնասէր ժողովրդեան մը խիղճը: Նաեւ, անարատ յաջողութիւններ չունեցան արտաքին և գաղթային աշխարհավարութեան մէջ, մինչ երկրին ելեւմուտքը խանգարեցին և ժողովրդեան կրած նիւթական բեռերն աւելցուցին: Իրաւ, աղէկ բաներ ալ շատ ըրին Պատեհականք. բայց յանցանքն իրենց է անշուշտ, երբ ֆրանսական ժողովուրդն, 1877էն ի վեր ստուար քուէիւք հանրապետական կուսակցութիւնը պաշտպանելէն յետոյ, կերպիւ բանիւ յուսաբեկ կը գտնէ ինքզինք, և պահպանողական տարրաց վրայ վստահութիւն կը ցուցնէ նորէն:

Ժողովրդային վճռոյն այս [illegible] ելքը Ֆրանսայի կառավարական վիճակը վերստին մութ ամպերով կը պաշարէ: 15 օրէն կրնանք որոշ կարծիք մը յայտնել այս նկատմամբ. Առ այժմ կրնանք ըսել թէ երբ նորակազմ Խորհրդարանին մէջ ո՛չ Պատեհականք, ո՛չ Միապետականք, ո՛չ ալ Արմատականք չկարենան երկիրն առանձին կառավարելու չափ ոյժ գտնել, Հանրապետութեան Նախագահին կը մնայ գերագոյն ելք մը.—Երեսփոխանութեան նոր լուծում մը և նոր ընտրութիւններ հրամայել: Այս պատահականութիւնք ուրախառիթ չեն բնաւ Ֆրանսայի համար. և ամեն պարագայի մէջ, տարակոյս չկայ թէ, 1885 հոկտ. 4ի ընտրութեան գրեթէ անակնկալ ելքը մեծ հարուած մ'է այն հանրապետական կուսակցութեան որ վերջին տարիներս կը կառավարէր Ֆրանսան:

ՊՈՍՆԱ ԵՒ ՀԵՐՍԵՔ

Պոսնա Պալքանեան Թերակղզւոյն ամենէն գեղեցիկ գաւառն է, ուր Ալպեան Տինարիք լերանց շղթայն՝ գրեթէ հիւսիսէն դէպ հարաւ տարածուելով՝ երկու լեռնադաշտեր (bassin, Նորայր) կը յօրինէ, որք են Դանուբի և Միջերկրականի լեռնադաշտեր: Միեւնոյն լերանց շղթայն զուգահեռական գծով մը կը տարածուին ձորեր և լեռներ, որոնց մէջէն հոսելով Ուննա, Վէրպաս, Պոսնա և Տրինա Սավագետը կը թափին: Երկիրը ամեն տեղ լեռնոտ է, ուստի աւելի դիւրաբուծութեան յարմար է՝ Զուիցերիոյ և Թիրոլի երկիրներուն պէս, քան թէ արմտեաց մշակման, ըստ որում մի միայն Սերվիոյ մօտեր՝ Սավագետին երկայնութեամբ ընդարձակ դաշտեր կը գտնուին, մինչ այլուր ամեն տեղ ձորերով ու անտառախիտ լեռներով ծածկուած են, որոնց մէջէն կը հոսին գետեր և վտակներ:

Բոլոր գաւառը, միասին առնելով նաեւ Հերսեք, 5,410,000 հարիւրակալ տարածութիւն ունի, որոյ մեծագոյն մասը անտառներով ծածկուած են: Ասոնցմէ շատեր բոլորովին կոյս են, սակայն և այնպէս հարստութեան մի մեծ աղբիւր կը կազմեն անոնք, ըստ որում կառավարութեան գանձին տարեկան 400,000 ֆիորինի հասոյթ մը կը յօրինեն: Մի միայն Սավայի շրջակայներէն ամեն տարի 7—900,000 չէրտ տախտակ կ'արտածուի, թէեւ այս ամենուն նշանակութեան անգամ արժանի չէ ապագայ յոյսերու բաղդատմամբ, զան զի եթէ այսօր շատ վար գնով կը ծախուին տախտակ ու փայտ, պիտի գայ օր մը ուր անոնց գիները պիտի բարձրանան: Այս անտառներու մէջ, ուստից երբեմն Վենետիկ իւր նաւատորմի շինութեան համար պէտք եղած տախտակը կ'առնուր, լեցուն են եղջերուներ, այծեամներ, քաւթառներ, գայլեր և արջեր: Մինչ երկիրը ոռոգող վտակներու ու աղբիւրներու մէջ, որոնց թիւը 8.000էն աւելի կը հաշուի, առատօրէն կը գտնուին խեցգետին և կարմրախայտ ձուկը: Հոն ուր ծառերը կանգ կ'առնուն, մարգեր կը սկսին, այնպէս որ Պոսնիա ամեն տեղ դալարիներով կը ծածկուի, բաց ի բարձրագոյն լերանց գագաթներէն:

Իսկ Հերցեկովին բոլորովին տարբեր երեւոյթ մը կը ներկայէ: Երկրին մակերեւոյթը կրային ժայռի կտորներով ծածկուած է, որոնք կարծես պատահմամբ նետուած են, Կիկլոպեան յիշատակարաններու փլատակներուն պէս: Ջուրը շատ քիչ է: Աղբիւրներ բնաւ չկան: Մի միայն անցուներու մէջէ կը հոսին վտակներ, որոնք ձմեռ ժամանակ անել ձորերու մէջ լիճեր կը յօրինեն, և ապա կրկին կը ցամքին: Խոր տեղեր կը գտնուին այն կանանչ եզերներ, որով բնակիչները կը սնանին: Տուները, որոնք Պոսնիայի մէջ բոլորովին փայտաշէն են, հոս խոշոր քարերով շինուած են և կոշտ տեսիլ մը կ'ընծայեն: Ծառ գրեթէ բնաւ չկայ: Կլիման ենթակայ է ամառնային երաշտութեանց ազդեցութեան, նաեւ այն հովին որ Միջերկրականի ծովեզրները կը փչէ արեւելեան հարաւային կողմէ: Որթատունկը և ծխախոտը ընտիր բերքեր կ'արտադրեն: Նաեւ կը գտնուին ձիթենիներ, ինչպէս նաեւ նարընջենիներ դէպ ի Նարենթայի բերանը: Մի քանի ճախճախուտ տեղեր բրինձ ալ կը մշակեն: Իսկ Պոսնիայի մէջ, որ աւելի բարձր դիրք ունի, կլիման ընդհակառակն աւելի դժնեայ է. Պոսնա-Սէրայի մէջ երկար ատեն և շատ կը ձիւնէ, և ձիւնը վեց շաբաթ կամ երկու ամիս կը դիմանայ:

Պոսնիայի մէջ՝ երկրագործութիւնը խիստ նախնական վիճակի մէջ կը գտնուի. ուստի համեմատաբար արմտիք շատ քիչ կ'արտադրեն, և մինչեւ անգամ մայրաքաղաքին մէջ, այն է Պոսնա-Սէրայ, ալիւրը Հունգարիայէն կը բերուի, ըստ որում տեղական ալիւրը ո՛չ միայն շատ ստորին է այլ նաեւ սուղ: Երկրին գլխաւոր բերքերէն մին է, չոր սալորը, որմէ տարին գրեթէ 60,000 տակառաչափ կ'արտածուի և մինչեւ անգամ Ամերիկա կը զրկուի: Այս սալորով ընտիր օղի մը կը շինուի: Նաեւ սոխ ու սխտոր կը մշակուին: Իսկ Պանեալուքայի մօտեր կ'արտադրուի փոքր ինչ գինի. սակայն ոչ քրիստոնեայները կը գործածեն ոչ ալ մահմետականք. արբեցողութիւնը շատ հազուադէպ է աստ: Հերցեկովին ընտիր ծխախոտ մը կ'արտադրէ, որուն մշակութիւնը մեծ մղում մը ստացած է աւստրիական գրաւումէն ի վեր, ըստ որում թէեւ մենավաճառ հաստատուած է, սակայն աղէկ գին մը կը վճարուի նոյնին:

Իրաւ է որ երկրին գլխաւոր հարստութիւնը դուարը կը կազմէ, բայց այս եւս շատ յոռի տեսակէ մ'է: Կովերը շատ պզտիկ են և քիչ կաթ կը տան. ուստի ստորին պանիր մը կը շինուի և շատ քիչ ալ կարագ: Ձիերը պզտիկ են, տձեւ և այնքան տկար որ ոչ արօրի կը գործածուին ոչ ալ կառքի, այլ մի միայն իբր գրաստ: Եթէ մի քանի Պէյերու ձեռք ընտիր ձիեր կը գտնուին, ասոնք ալ Օսմանեան տիրապետութեան հետ եկած արաբական տեսակէն սերած են: Ամեն ինչ ձիով կը փոխադրուի, ուստի բազմաթիւ է այն. այժմ կառավարութիւնը ձիերու տեսակը բարելաւելու ձեռնարկած է ինչ ինչ միջոցներով: Պոսնիա կրնար Իտալիոյ և Ափրիկեան ծովեզրի երկիրներուն ձի տալ: Խոզը մայրի անտառներու մէջ կը սնուցուի վայրենի վիճակի մը մէջ: Եթէ անգղիական տեսակներ աստ ներմուծուին, Շիգակոյի (Ամերիկա) խոզերուն կարելի է մրցում մ'ընել: Ոչխարը բազմաթիւ է. անոր միսը թէեւ մահմետականին համեղ է, սակայն բուրդը աղնիւ տեսակէ չէ. թէեւ և այնպէս, կերպասներ և գորգեր հիւսելու կը ծառայէ կանանց, մէն մի ընտանեկան յարկի ներքեւ: Ամեն մարդ այծ ունի և այծը անտառներու աղէտն է, ըստ որում հովիւները ամառը դաշտերէն կը մեկնին և իրենց հօտերը լերանց վրայ արօտատեղիներն ու անտառները կը տանին, ուր կ'անցունեն բոլոր եղանակը: Ամեն տանը մէջ հաւեր կան, ուստի և հաւկիթ, զոր Պոսնիացին թթու համեմեղէնի մը խառնելով և վրան քիչ մ'ալ սխտոր աւելցնելով՝ իրեն համադամ ուտեստ մը կը շինէ: Շատեր մեղուի փեթակներ ունին, որոնց թիւը ըստ վիճակագրութեան 118.148 կը հաշուի: Շաքարին տեղ մեղրը կը գործածուի, և մոմը՝ քրիստոնէից եկեղեցիներուն մէջ:

1879ի վիճակագրին համեմատ Պոսնիա-Հերցեկովինի մէջ՝ 158,034 ձի կը հաշուի. 3134 ջորի, 762,077 պաճար, 839,988 ոչխար և 430,354 խոզ: Եթէ տասը ոչխարը և չորս խոզը մէկ պաճարի տեղ հաշուենք, կ'ունենանք ընդ ամէնը 1,114,796 պաճար, զոր 1,158,453 բնակչաց թուոյն վրայ բաժնենք՝ 100 մարդու 100 պաճար կ'ըլլայ, մինչ այս թիւը Ֆրանսայի մէջ՝ 49, Մեծն-Բրիտանիոյ մէջ՝ 45, Պելճիգայի մէջ՝ 36, Ունկարիոյ մէջ՝ 68 և Ռուսիոյ մէջ՝ 64 է: Այն ամեն երկիրներու մէջ ուր բնակութիւնը ցանցառ է, համեմատաբար ընտանի կենդանիները շատ են. ուստի մարդիկ աւելի դիւրաւ միս կը հայթայթեն անդ: Այսպէս Պոսնիացին ուրիշ երկիրներու երկրագործէն աւելի շատ միս կ'ուտէ, թէեւ շատ պաճար կ'արտածուի Պոսնիայէն Դալմատիայի և ուրիշ տեղերու համար: Սակայն եթէ այս համեմատութիւն գոհացուցիչ է, պէտք է գիտնալ որ երբ պաճարի թիւը երկրին տարածութեան բաղդատմամբ համեմատութիւն մ'ընենք, շատ աննպաստ պիտի գտնենք այն, ըստ որում այն ինչ Ֆրանսայի մէջ՝ 100 հարիւրակալի համար 40, Անգլիոյ մէջ՝ 51 և Պելճիքայի մէջ 64 պաճար կը գտնուի, Պոսնիայի մէջ այս թիւ 22ի կ'իջնէ: Նոյնպէս բերքի արտադրութիւնն ալ համեմատաբար գոհացուցիչ չէ, ըստ որում 100 հարիւրակալ տեղի մէջ 22 բնակիչ կը գտնուի, մինչ այս թիւը Պելճիքա՝ 187, Անգլիա՝ 111 և Ֆրանսա՝ 70է: Բանուորի մը օրականը գիւղի մէջ 0,70էն մինչ 2 ֆրանք է, իսկ քաղաքի մէջ 1,10էն մինչ 2 ֆր. 10. եղանակին և պարագային համեմատ: Յայտնի կը տեսնուի թէ կառավարութիւնը գլխաւորաբար երկրագործութիւնը յառաջացնելու պէտք է աշխատի:

1879ին կատարուած վիճակագիր մը կը հետեւի թէ արանց թիւը կանանց թիւէն աւելի է ի Պոսնիա, պարագայ մը, որ բազմակնութեան խիստ աննպաստ է, թէեւ բնիկ մահմետականք չէ որ բազմակին է, այլ Թուրք պաշտօնեայն: Նաեւ միեւնոյն վիճակագրէն կը տեսնուի թէ բարոյական պաշտօնէից թիւը խիստ սեղմուած է, այնպէս որ 4506 հոգիի մէկ ուսուցիչ կ'իյնայ, մինչ ոչ գիւղերուն մէջ բժիշկ կայ ոչ ալ գիւղաքաղաքներու, ըստ որում քրիստոնեայն աղքատ է, իսկ մահմետականը անձնուրաց: Սովորաբար Նախնական երկիրներու մէջ քահանայ շատ կը գտնուի, իսկ աստ 1,000 հոգիի համար մէկ քահանայ կ'իյնայ, որ շատ քիչ ըսել է: Կառավարութեան պաշտօնէութեան [illegible] շատ աւելցած է, և այս պարագայն անհրաժեշտ հարկ մ'է, ըստ որում այս պաշտօնատարաց դասն է որ քաղաքակրթութիւնը կը ներկայացնէ, և ուստի շատ ճիշդ է ըսել թէ կառավարութիւնը իբր յառաջդիմութեան միջոց մ'է: Փաստաբան ամենեւին չկայ:

Պոսնիա-Հերցեկովինի բնակչաց թիւը ինչպէս ըսինք, 1,158,453 է. ասոնցմէ 496,761ը յունադաւան են. 209,391 պապական, 448,613ը մահմետական, իսկ 3,420ը հրեայ: Անդ գտնուող զօրաց թիւն է 25-30,000, որոնցմէ զատ 2,500 ալ քաղաքապահ զօրքեր կան:

Կայ նաեւ զինուորական դպրոց մը կրտսեր Պոսնիացիներու համար, ուր ամեն կրօնքէ երիտասարդներ կատարեալ կրթութիւն մը կը ստանան: Ինչպէս այս նոյնպէս և զինուորագրութիւնը բաւական միջոցներ կը լինին

— 161 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԿՐԱՆԹ ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

ԷՅՐԹԸՆ ԿԱՄ ՊԷՆ ՃՈՅՍ

—Կը յուսամ որ, Էյրթը՛ն, ըսաւ, չէք դժկամակիր պատասխանել քանի մը հարցմանց, զորս կը փափաքիմ ընել ձեզ: Եւ նախ Էյրթը՞ն պարտիմ կոչել զձեզ թէ Պէն Ճոյս, դուք Պրիթանիայի նաւաստեաց տասնապե՞տն էք, այո՛ կամ ո՛չ:

Էյրթըն անզգած մնաց, ծովեզրը դիտելով, առանց լսելու իրեն ուղղուած հարցումը:

Կլէնարվան, որոյ աչերը բոցավառիլ կ'սկսէին, շարունակեց հարցաքննել.

—Կը հաճի՞ք իմացնել ինձ թէ ի՞նչպէս թողուցիք զՊրիթանիա, և թէ ի՞նչ պատճառաւ Աւստրալիա կը գտնուէիք:

Նոյն լռութիւն, նոյն անզգածութիւն:

—Մտի՛կ ըրէք զիս, Էյրթը՛ն, ըսաւ Կլէնարվան: Ձեր շահն է խօսիլ. ձեր անկեղծութիւնն, որ ձեր փրկութեան վերջին ապաւէնն է, կրնայ ի հաշիւ առնուիլ: Վերջին անգամ կը հարցնեմ ձեզ, պիտի պատասխանէ՞ք իմ հարցմանցս:

Էյրթըն, գլուխը Լորտ Կլէնարվանի դարձունելով, աչերուն մէջ նայեցաւ:

—Մի՛լորտ, ըսաւ, պատասխան չունիմ տալիք: Դատական արդարութեան կը վերաբերի ապացուցանել ինձ դէմ եղած ամբաստանութիւնները, և ոչ ինձ:

—Ապացոյցք դիւրին են, պատասխանեց Կլէնարվան:

—Դիւրի՛ն, Միլո՛րտ, ըսաւ Էյրթըն հեգնիչ ձայնիւ: Կարծեմ թէ Ձեր Ազնուութիւնը շատ առաջ կ'երթայ: Ես կը հաստատեմ թէ դատական պաշտօնատան ամենէն ճարտար դատաւորը չկրնար իմ ով լինիլս հասկնալ: Ո՞վ պիտի ըսէ թէ ինչո՛ւ եկած եմ Աւստրալիա, որովհետեւ Կրանթ նաւապետ ներկայ չէ: Ո՞վ պիտի ապացուցանէ թէ ոստիկանութեան նշանակած Պէն Ճոյսն եմ ես, որովհետեւ ոստիկանութիւնն երբէք ձեռք չանցուց զիս, և ընկերներս ալ ազատ են: Ձեզնէ զատ ո՞վ պիտի ապացուցանէ ինձ դէմ, ոչ թէ ոճիր մը, այլ պարսաւելի գործ մը: Ո՞վ կրնայ հաստատել թէ ես այս նաւը գրաւել և Քոնվիքներուն ձեռքը մատնել ուզեր եմ: Ոչ ոք, կը լսէ՞ք, ոչ ոք: Դուք կասկածներ միայն ունիք. բայց մարդ մը դատապարտելու համար հաւաստիք պէտք են, և այդ հաւաստիք կը պակսին ձեզ: Մինչեւ որ հակառակն ապացուցուի, ես Էյրթըն եմ, Պրիթանիայի նաւաստեաց տասնապետ:

Էյրթըն ոգեւորեր էր խօսած ժամանակ: Երբոր լռեց, իւր առջի անտարբերութեան վերադարձաւ: Կ'երեւակայէր անշուշտ թէ իւր յայտարարութեամբ կը փակուէր հարցափորձը: Բայց Կլէնարվան նորէն խօսեցաւ:

—Էյրթը՛ն, ըսաւ, ես քննիչ դատաւոր չեմ, որ ձեզ դէմ քննութիւն բանամ. իմ գործս չէ այդ. պէտք է որ մեր երկոցուն փոխադարձ կացութիւնն յայտնապէս որոշուի: Ես չեմ հարցներ ձեզ այնպիսի բան մը, որ կարենայ ձեր յանցապարտութիւնը հաստատել: Դատական արդարութեան կը պատկանի այդ: Բայց դուք գիտէք ո՛րպիսի խուզարկութեան մը հետամուտ եղած եմ ես, և կրնաք մէկ խօսքով գտնել տալ կորուսած հետքս: Ուստի խօսեցէք:

Էյրթըն գլուխն երերցուց իբրեւ խօսիլ չուզող մարդ:

—Կը հաճի՞ք ըսել ինձ թէ ո՞ւր է Կրանթ նաւապետ, հարցուց Կլէնարվան:

—Ո՛չ, Միլորտ, պատասխանեց Էյրթըն:

—Կը հաճի՞ք ցոյց տալ ինձ Պրիթանիայի խրած տեղը:

—Ո՛չ:

—Էյրթը՛ն, ըսաւ Կլէնարվան գրեթէ աղերսական ձայնիւ, կը հաճի՞ք, եթէ գիտէք Հարրի Կրանթի ո՛ւր լինիլը, իմացնել սա խեղճ տղայոց, որք միակ բառի մը կ'սպասեն ձեր բերնէն:

Էյրթըն վարանեցաւ. դէմքին գծերը կծկեցան, և ցած ձայնիւ մրմնջեց.

—Չեմ կրնար, Միլո՛րտ:

Եւ աւելցուց զայրութեամբ, իբր թէ զղջալով իւր պահ մը տկարանալուն վրայ.

—Ո՛չ, չպիտի խօսիմ: Եթէ կ'ուզէք կախել տուէք զիս:

—Կախե՛լ, գոչեց Կլէնարվան ի զայրոյթ գրգռեալ:

Բայց անմիջապէս զսպեց զիւր ցասումն և հանդարտ ձայնիւ պատասխանեց.

—Էյրթը՛ն, աստ ոչ դատաւորք կան, ոչ դահիճք: Առաջին նաւահանգիստ մը հասնելնուս, անգլիական իշխանութեանց ձեռքը կը յանձնուիք:

—Ես ալ զայդ կը խնդրեմ, պատասխանեց նաւաստեաց տասնապետն:

Յետոյ հանդարտ քայլերով իրեն բանտ եղող խցիկը վերադարձաւ, և երկու նաւաստիք պահապան դրուեցան անոր դրան առջեւ՝ ամենափոքր շարժումներն իսկ դիտելու համար: Այս տեսարանի ներկայ գտնուողք մեկնեցան ցասուցեալ և յուսահատ:

Որովհետեւ Կլէնարվան չկրցաւ յաղթել Էյրթընի յամառութեան, ի՞նչ կը մնար իրեն ընել: Անշուշտ գործադրել Եւրոպա վերադառնալու որոշումն զոր ըրած էր Էտէն հասած ժամանակ, պայմանաւ որ յետոյ վերստին յառաջ տանի զիւր փրկելու ձեռնարկ: Վասն զի Պրիթանիայի հետքն անդարձարար կորսուեալ կը թուէր այս անգամ. ծովէն եղած գրութիւնը նոր մեկնութեան մը չէր յարմարէր. ասկէ զատ ուրիշ որ և է երկիր չէր գտնուէր երեսուն-եօթներորդ զուգահեռականի ճանբուն վրայ, հետեւաբար Եւրոպա վերադառնալէ զատ ուրիշ գործ չէր մնար Տընքանի:

Կլէնարվան, իւր բարեկամաց կարծիքն առնելէ յետոյ, մասնաւորապէս Ճոն Մանկլսի հետ խորհրդակցեցաւ վերադարձի խնդրոյն վրայ: Ճոն աչքէ անցուց շոգենաւին մթերանոցներն. ածխոյ պաշարն հազիւ տասն-հինգ օր կը տեւէր: Ուստի հարկ էր ածուխ գնել մօտագոյն նաւահանգստէն:

Ճոն առաջարկեց Թալքահուանոյի ծովածոցն երթալ, ուր Տընքան արդէն պարէնաւորուեր էր իւր շրջանառութեան ձեռնարկելէ առաջ: Այս ծովածոցին ճանբան ուղիղ էր, և ճշդիւ երեսուն-եօթներորդ զուգահեռականին վրայ կը գտնուէր: Անկէ Տընքան, լիապէս պարէնաւորուելէ յետոյ, կրնար դէպ ի հարաւ ուղեւորիլ, և Հորնի հրուանդանը պատելով՝ Ատլանտեանի ճանբէն Սկովտիա ժամանել:

Այս ծրագիր ընդունուելէ յետոյ, հրաման եղաւ մեքենավարին որ ուժ տայ շոգիին: Կէս ժամ յետոյ շոգենաւը Թալքահուանոյի վրայ ուղղուեցաւ իւր անուան արժանի ծովով մը, և իրիկուան ժամ վեցին՝ Նոր-Զելանտայի վերջին լեռներն աներեւոյթ կը լինէին հորիզոնին ջերմ մառախուղներուն մէջ:

Այսպէս վերադարձի ուղեւորութիւնն էր որ կ'սկսէր: Տխուր ուղեւորութիւն այս քաջարի հետախուզներուն համար, որք նաւահանգիստը կը վերադառնային՝ առանց Կրանթ նաւապետը բերելու: Այս պատճառաւ, նաւակք, որ այնչափ ցնծութեամբ, այնչափ վստահութեամբ ճանբայ ելած էին, այժմ պարտեալ, վհատեալ, յԵւրոպա կը վերադառնային: Այն քաջ նաւաստեաց ոչ մին չէր յուզուէր իւր հայրենիքը տեսնելու մտածութեամբ, այլ ամենն ալ յօժարափոյթ էին Կրանթ նաւապետը գտնելու համար՝ տակաւին երկար ժամանակ դիմագրաւել ծովուն վտանգաց:

Հետեւաբար Կլէնարվանի և ընկերաց վերադարձն ողջունող ցնծագին հուրաներուն՝ շատ չանցած՝ վհատութիւն յաջորդեց: Ոչ եւս կը տեսնուէին այն անդուլ հաղորդակցութիւնք ուղեւորաց միջեւ, ոչ եւս կը լսուէին այն խօսակցութիւնք, որք երբեմն կը զուարթացնէին զուղին: Իւրաքանչիւր ոք իւր խցիկին մէջ առանձնացած էր, և հազիւ երբեմն մին կամ միւսը կը տեսնուէր Տընքանի տախտակամածին վրայ:

Այն մարդն, որոյ վրայ սովորաբար կը չափազանցէին շոգենաւին մէջ տիրող դժնդակ կամ բերկրալից զգացմունք, Բականէլ, որ ի հարկին կրնար յոյս հնարել, Բականէլ տխուր և մունջ կը կենար: Հազիւ երեւան կ'ելլէր. իւր բնական շատախօսութիւնը, ֆրանսական աշխոյժը, լքման և համրութեան փոխուած էր: Մինչեւ իսկ իւր ընկերներէն աւելի վհատեալ կը թուէր: Եթէ Կլէնարվան իւր հետախուզութիւնները վերսկսելու խօսք ընէր, Բականէլ գլուխը կը թօթվէր իբրեւ յուսակորոյս մարդ, որոյ համոզումը կատարեալ կ'երեւէր Պրիթանիայի նաւաբեկեալաց իսպառ կորսուած լինելուն վրայ:

Սակայն շոգենաւին մէջ մարդ մը կար, որ կրնար վերջին խօսքն ըսել այդ աղէտալի արկածի վրայ, և որոյ լռութիւնը կը շարունակէր: Այն մարդն էր Էյրթըն: Տարակոյս չկար որ այն թշուառականը գիտէր եթէ ոչ Կրանթ նաւապետին արդի վիճակը, գէթ նաւաբեկման տեղը: Բայց, յայտնի էր, որ եթէ Կրանթ գտնուէր, ամբաստանիչ վկայ մը պիտի լինէր իրեն դէմ:

(Շարունակելի)

կրօնական ատելութիւնը, որ այնքան բուռն է աստ, այլ և այլ հաւատակցութեանց մէջէն բառնալու։ Զինուորագրութիւնը թէեւ ի սկզբան որ և իցէ յաջողութիւն մը չէր խոստանար, բայց հետզհետէ կը յառաջդիմէ, այնպէս որ 1883ին զինուորագրուած 1319 հոգւոյ մէջ՝ 45 ապստամբ կը գտնուի, որ տէրութեան միւս գաւառներուն մէջ սովորաբար տեսնուածէն նուազագոյն է և շատ հաւանական է որ օր մը կառավարութիւնը Խրուաթի ընտիր վաշտեր յօրինէ աստ։

Բոսնիոյ Մահմետականք ամեն տեղի մահմետականներէն աւելի խստակրօն են, թէեւ իրենց լեզուն սլաւերէնն ըլլալով՝ ոչ Ղուրանը կը հասկնան, ոչ ալ իրենց ամեն օր արտասանած աղօթները։ Ամենէն դժուար պարագաներու մէջ իսկ այնպիսի համբերութիւն մը ցոյց կուտան, զոր մեռնելու ճգնաւոր մը անգամ կրնայ նախանձիլ։ Իրենց վարած կեանքը շատ պարզ է, ուստի և աժան։ Մեծահարուստ պէյերէն զատ, մասնաւորներու բնակարաններ այնքան անշուք են, որ աղքատներու սենեակի կը նմանին։ Ոչ սեղան, ոչ մահճակալ և ոչ ալ աթոռ և այլ կարասիներ կը տեսնուին անդ։ Ահա պիտոյից այս սակաւութիւնն է որ այս մահմետական ժողովրդեան յառաջդիմութեան արգելք կը լինի մինչեւ աստիճան մը։

Ընդհակառակն Հրեայք մեծաքայլ կը յառաջադիմեն և իրաց ներկայ վիճակէն ամենէն աւելի կ'օգտին։ Արդէն վաճառականութեան մեծագոյն մասը իրենց ձեռքն է և քիչէն շատ կալուածներու ալ տէր պիտի լինին անոնք։ Ամենքն ալ պարզակեաց են, բստ որում կ'երկնչին օտարին ուշադրութիւնը գրգռելէ։ Ամենայն ճշդութեամբ իրենց կրօնի օրինաց կը հետեւին և եթէ երբեք իրարու հետ տարբերութիւն մը ունենան՝ իրենց ազգային պաշտօնեային կը դիմեն և ոչ թէ դատարաններու։ Մահմետականներու հագուստն և ապրելու եղանակն ընդունած են, մտաւորական զարգացում բնաւ չունին և կանայք իրենց ժամանակը ճիշդ իսլամ կանանց պէս կ'անցնեն, այսինքն ծխելով, սղնագործելով և շատախօսելով։

(Մնացեալը վաղը)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կաթողիկոսական խնդրոյն համար Ազգ. Ժողովէն կարգեալ Յանձնաժողովը նիստ ըրաւ երէկ Ղալաթիոյ Մատենադարանին մէջ և ընդհանուր վիճաբանութենէ մը յետոյ որոշեց վաղը վերստին գումարիլ։

Կրօնական Ժողովը նիստ ըրաւ երէկ ի Ղալաթիա, ատենապետութեամբ Գեր. Նար-Պէյ Սրբազանի, և հանրային խնդրովք զբաղեցաւ։ Գլխաւորաբար պատրաստեց մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց Քարոզիչներուն և Թաղական Խորհրդոց ուղղելի շրջաբերականներ զորս պիտի հրատարակենք յառաջիկային։

Ելեւմտից Հոգաբարձութիւնն եւս նիստ ըրաւ երէկ, ատենապետութեամբ Ճանըմեան Մկրտիչ էֆէնտիի, և զբաղեցաւ Ազգ. Կեդր. Սնտուկի վերաբերեալ ինչ ինչ խնդիրներով։

Ց. Մոստիչեան էֆէնտի, որ ծանօթ է մեր ազգայնոց՝ կրթական ընկերութեանց մէջ երբեմն ցոյց տուած գովելի գործունէութեամբն և որ Ռոպերթ Քոլէճի ուսումնաւարտներէն է, Օքսֆորտի Համալսարանին մէջ չորս տարի աշխատելով և իրաւագիտական ճիւղին Պատուոյ Աստիճանաւորի վկայական ստանալով, մայրաքաղաքս դարձած է։

Այս առաջին անգամն է որ հայ մը կ'արժանանայ Օքսֆորտի համալսարանին այդ պատուաբեր վկայականին։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՂԵՑՈՅՑ
ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴԱՑ
Ի ԿԵԱՆՍ ԱՌՏՆԻՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ

Թարգմանեց ի գերմաներէնէ
Մ. Կ. ՆԱԶԻԿԵԱՆ
Անդամ արտաքին [illegible] ընկերութեան
Դասատու [illegible]

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Այցելութիւնք, այցետոմսք. — Խօսակցութիւն և ընկերային վարմունք. — Կարգադրութիւն կոչունքի. — Սեղանի սովորութիւնք. — Պարահանդէս. — Խաղ. — Կանանց՝ ի ճանապարհորդութեան, օտար տանց մէջ օթեւանած ատեն ունենալիք վարմունքն և պարտիք հիւրընկալութեան. — Քաղաքավարութիւն. — Ընկերային յարաբերութիւնք օրիորդաց ընդ արս. — Վայելուչ տան մը կահ կարասեաց կարգադրութիւնը. — Արդուզարդ. փողոցիք արդուզարդու. — Հանդերձասենեակ. — Վարմունք ծառայից հետ. — Նամակագրութիւն տիկնայց։

Վաճառման կեդրոնատեղին է Տպարան Պարտիզպանեան, կ. Պոլիս, Րիզա փաշա խան, թիւ 3։

Կը գտնուի նաեւ ի Բերա՝ Պ. Վայսի գրատունը, ի Ղալաթիա Ց. Արշակ էֆէնտիի վաճառանոցը, ի Պահճէ գափու Ջրավաճառ Պօղոս աղայի խանութը և հայ գրավաճառաց քով ի գին 10 գրուշ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ

ՊՈՒԼԿԱՐ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՔ

Կիմանանք թէ Տօքթ. Զոմաքոֆ, անդամ Արեւ. Ռումէլիի առժամեայ կառավարութեան, և Պ. Հաճի Բեգրօֆ, որք Պոլիս եկած էին իբր պատուիրակ Ալեքսանդր իշխանին, նախընթաց առաւօտ ոստիկանաց հսկողութեամբ նաւակով Բաղաքէն Պոլիս տարուեր են Ոստիկանական պաշտօնատունը։ Ցարդ այդ պաշտօնատան մէջ կը գտնուին, մասնաւոր սենեկի մը մէջ, և արտաքին հաղորդակցութիւնք բոլորովին արգիլեալ են։

(Մանզումէ)

Ըստ մեր մասնաւոր տեղեկութեանց, պուլկար պատգամաւորք թէեւ ի սկզբան ձերբակալուելով, ոստիկանաց հսկողութեամբ Պոլիս տարուեր և Ոստիկանութեան Նախարարի տունն անցուցեր են գիշերը, սակայն երկրորդ առաւօտուն ազատ թողուեր են։

Արդէն ծանուցինք թէ Մուսթաֆա Փաշայի զինուորական հրամանատար Տաղիստանլը Մէհմէտ փաշա չուզելով անցագիր տալ այլ և այլ լրագրաց թղթակիցներուն որք կ'ուզէին սահմանագլուխն անցնիլ, թղթակիցք Ադրիանուպոլիս վերադարձեր և իրենց խնդիրն յայտներ են Թահիր փաշայի։ Ն. Վսեմութիւն հրամայեր է որ թոյլ տրուի ազատօրէն գործել այն թղթակիցներուն որք ցոյց տան իրենց լրագրաց տնօրէնութենէն գրուած յայտարարութիւն մը իրենց պաշտօնը վկայող, և ետ դարձուին ամեն անոնք որոց անձնաւորութիւնը կասկածելի կը թուի։

Հետզհետէ ծանուցուեցաւ և հերքուեցաւ այն լուր թէ Ռուսիա զօրք կը համախմբէ Պեսարապիոյ սահմանագլխին վրայ։ Հոկտեմբեր 2 թուով Օտէսայէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ լուրը ճիշդ է, այլ թէ այդ համախմբմանց շարժառիթն են զինուորական մեծ մարզահանդէսներն որ այս վերջերս տեղի ունեցան ի Պէնտէր։

Թրքական բանակէտղէն եկած թղթակցութիւնք կը ծանուցանեն թէ Պուլկար զօրքերը սահմանագլխէն քաշուած են, անդ թողլով միայն վերջերս զինուոր գրուած 150 գիւղացիներ։

Ապստամբաց զինուորական զօրութեանց գիծը կ'սկսի երկաթուղւոյ 38րդ քիլոմեթրին վրայ Խաիրնէէն անդին։ Այդ տեղ կը գտնուին 9-10,000 զօրք, քանի մը դաշտային թնդանօթներով։ Ի Հասքէօյ համախմբուած է 16,000 հոգիէ զօրաբանակ մը, որ վրաններու տակ կը բնակի և երեք քիլոմեթր տարածութեամբ դիրքեր կը գրաւէ։

Այժմ ի Ռումէլի գտնուող միւս զօրաց թիւն և դիրքերն յայտնի չեն, այլ կը հաստատուի թէ առաջին խանդին յաջորդած է բաւական ծանր վհատութիւն մը, նախ՝ որովհետեւ Պուլկարք կ'սկսին մտածել այն մեծ պարտականութեան վրայ զոր յանձն առին Եւրոպիոյ առջեւ, և երկրորդ՝ որովհետեւ շարժման մէջ դրուած զօրքերը գէշ կը վճարուին, գէշ զինեալ են և չունին ամեն անհրաժեշտ իրերը։ Բանակին տեսչութիւնը յոյժ վատթար կերպիւ կը գործէ, և մատակարարութիւնը դանդաղ կ'ընթանայ, ճանապարհաց յոռի վիճակին պատճառաւ։ Ի լրումն դժբաղդութեան, դրամի պակասութիւնն արդէն զգալի կը լինի, և առ այս դարմանելու բան չկայ երբ մարդ խորհի թէ առժամեայ կառավարութիւնն հարկադրեալ է օրը միջին հաշուով առնուազն 600,000 ֆրանք ծախսել քաղաքապահ զօրաց և կամաւորաց գնդերու սննդեան և պահպանման համար։

Աւստրիական կառավարութիւնն հրամայած է կայսրութեան բոլոր հեռագրական կայարանաց՝ չընդունիլ Սերպիա և Պուլկարիա ղրկուելիք ոչ-պաշտօնական քաղաքական հեռագրերը։ Այս տնօրինութեան շարժառիթ եղած են շնորհաւորական բազմաթիւ ուղերձներ զորս Խրուաթներն, Սլաւոններն և Չեխերը կը ղրկէին իրենց Սերպ և Պուլկար «եղբարց»։ Նմանօրինակ հեռագիր մը, զոր Ակրամի խորհրդարանը կ'ուղղէր Սօֆիայի Ազգային Ժողովոյն, ետ դարձուեր է։

Հելլենական կառավարութիւնը շրջաբերական մը ղրկեր է տէրութեանց ցոյց տալով այն պատճառներն որ մղած են զինքը պարագայից հարկադրած միջոցները ձեռք առնուլ։ Շրջաբերականը կ'ըսէ թէ Արեւելեան Ռումէլիի վերջին դէպքերուն և Պուլկարիոյ ու Ռումէլիի սահմանակից պետութեանց բռնած դիրքէն հետզհետէ հելլենական կառավարութիւնն հարկ դատեր է, երկրին շահուց պաշտպանութեան համար, պատրաստ գտնուիլ այն պատահականութեանց որք կրնան ծագիլ։ Թէ ինք երբեք չունեցաւ ո և է գաղափար որ խռովութիւն յարուցանելու բնոյթն ունենայ, և թէ Յունաստանի շահուց պաշտպանութիւնը միայն թելադրած է իր բռնած ընթացքն։

Մանզումէ, խօսելով մայրաքաղաքիս Դեսպանաց վերջին գումարման վրայ, սա տողերը կը գրէ։

Մանրամասնութիւն մը կայ զոր կարեւոր է յիշատակել և որ Սերպիոյ կը վերաբերի։ Հաստատուած իրողութիւն մ'է թէ Աւստրիոյ արտաքին գործոց Նախարարն անձամբ մղած է զՍերպիա իր այժմեան ընթացքը բռնելու։ Սերպիա կը յուսայ եղեր շնորհիւ Աւստրիոյ հովանաւորութեան մաս մը հող գրաւել պուլկարական իշխանապետութենէն, առանց այսպէսով դպչելու Բ. Դրան շահուց։

Նէօլոգոս ալ կ'ըսէ թէ գումարումը պաշտօնական հանգամանք մը չունի, ըստ որում դեսպանք իրենց գաղափարները կը յայտնեն առանց ստենագրութեան և առանց քարտուղարի մը աջակցութեան. հակառակ անդամոց պատուիրեալ գաղտնապահութեան, կ'իմանանք թէ, կ'ըսէ յոյն թերթը, համաձայնութիւն գոյացած է անձնապէս միացնելու համար Պուլկարիան և Արեւելեան Ռումէլին ընդ Պաթէնպերկի իշխանին, որ ընդհանուր կառավարիչ պիտի լինի ինքնիշխան նահանգին։»

Ադրիանուպոլսէն հոկտ. 3 թուով կը գրեն Մանզումէի.

Կայսերական ախոռաց քառասուն և հինգ երիվարները, զորս Վեհ. Սուլթանը նուիրած էր Ադրիանուպոլսոյ բանակին հեծելազօրաց, աստ հասան։ Այդ սքանչելի կենդանիներն երկրորդ զօրաբանակին շարժուն հեծելազօրաց գնդին ծառայութեան մէջ դրուեցան։ Կայսերական ընծային հասնելուն պէս, քաղաքին զօրքերը «Կեցցէ Սուլթանն» աղաղակներ արձակեցին։

Պելկրատէն առնուած վերջին լուրեր կը ծանուցանեն թէ Սերպիա ևս քան զևս յառաջ կը տանի իր զինուորական շարժումն։ Աստուածաբանութեան ուսանողք խնդրեր են զինուոր գրուիլ։ Ուսուցիչք պետութեան կը թողուն իրենց հանգստեան թոշակի դրամագլուխն։ Երկրին ներսէն բազմաթիւ ուսանողաց կողմէ առաջարկներ կուգան իբր կամաւոր մտնելու բանակին մէջ։ 1875ի և 1876ի ապստամբութեանց պետերն, Լիւպիպրաթիչ և Զարքօ, Պելկրատ հասեր են գունդ մը կազմելու համար։

Սերպիական երկաթուղեաց ընկերութիւնները նախապատրաստութիւն տեսած են, որպէս զի կարենան ամեն օր տասն և մէկ զինուորական կառախումբ ղրկել Պելկրատ-Նիշի գծին վրայ։ Ամեն կառախումբ պիտի բաղկանայ յիսուն կառքէ։ Զօրաց և ռազմամթերաց փոխադրութիւնք դիւրացնելու համար, ուղեւոր և ապրանք փոխադրող կառախմբով երթեւեկը դադրեցուցուած է։ — Ամեն զօրքեր կ'երթան ի Նիշ, ուստից ըստ հարկին զանազան կէտերու վրայ պիտի ղրկուին։

Ելմտական Նախարարը բանակցութիւններն աւարտած է աւստրիական Լանտէրպանք դրամատան ներկայացուցիչ Տօքթ. Արնոլտ Ռաքարբի հետ, ի մասին $12\frac{1}{2}$ միլիոն փոխառութեան զոր Սերպիա կ'ընէ, իբր գրաւ ցոյց տալով ծխախոտին մենաշնորհի հասոյթները։

Միլան թագաւորը սեպտ. 16ին Պելկրատէն մեկնեցաւ ի Նիշ։ Ցոյց ամբոխ մը խռնած էր կայարանին շուրջն՝ ողջունելու համար թագաւորն իր մեկնումէն առաջ։ Բոլոր սպայք ներկայ էին, ինչպէս և բազմաթիւ պատգամաւորութիւնք և մետրապոլիտը՝ Պելկրատի կղերին անդամոց հետ։ Թագաւորն երեւցաւ թագուհւոյն հետ և եռանդագին կեցցէներով ընդունուեցաւ։

Երէկ առաւօտ Աթէնքէն առնուած լուրեր կը հաստատեն թէ Ազգային Պանքային դրամատոմսերը վերստին բռնի շրջաբերութեան դրուած են, որովհետեւ հելլէն սեղանաւորք կը խորհին, և իրաւամբ, թէ ներկայ պարագայից մէջ փոխառութեան մը շրջաբերութիւնն ի դերեւ պիտի ելնէ կամ այնպիսի պայմաններով պիտի յաջողի որք աղետաբեր են պետական գանձուն։

Այս տնօրինութեան վրայ, Յունաստանի Ազգային Պանքան 24 միլիոն ֆրանք փոխ տուած է կառավարութեան, այլ կը կարծուի թէ ի հարկին պիտի կարենայ կրկնապատկել և նոյն իսկ եռապատկել այդ գումարը։

Էտիրնէէն կը գրեն թէ Արեւելեան Ռումէլի ղրկուելիք ապրանքներն, որք 40,000 օսմ. ոսկւոյ արժէք մը կը ներկայացնեն, պահուած են երկաթուղւոյ կայարանին մէջ։

Էտիրնէ-Սարամպէյ և Թրնովա-Եամպոլու գծերուն վրայ հաղորդակցութեանց ընդհատումն օրը 2500 ոսկւոյ կորուստ մը կը պատճառէ Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութեան։

Հաւասի Ադրիանուպոլսոյ թղթակիցը սեպտ. 24 թուով հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Արեւելեան Ռումէլիի վիճակին վրայ, զորս քաղած է Չէչէնի փաշայի որդի Պ. Անտօրէն.

Աղեքսանդր իշխանին Պուլկարիա երթալու լուրն անստոյգ է. իշխանը միշտ Փիլիպէ կը գտնուի և կարմիր համազգեստ հագած փողոցները կը շրջի. Պուլկարք երբ իրենց իշխանը տեսնեն՝ երեսանկեալ գետին խոնարհելով երեսնին և աչքերնին իշխանին ոտքին հողերուն վրայ կը քսեն։ Աղեքսանդր անուն հեծելազօրաց գունդ մը, Հիւսարի յօրագունդ մը և տասն երկու թնդանօթ և խել մը հեծելազօրք Պուլկարիայէն յԱրեւելեան Ռումէլի հասած են։ Պուլկարիոյ մէջ երիտասարդք և տղայք բանակ մը կազմած են։ Պուլկարիոյ և Արեւելեան Ռումէլիի մէջ գտնուած պուլկար զինուորք իրենց կուրծքին վրայ «ազատութիւն կամ մահ» նշանաբանը կը կրեն։ Ընդհանրապէս Պուլկարք կը կարծեն թէ օսմանեան զօրքերն յԱրեւելեան Ռումէլի պիտի մտնեն և այս՝ մեծ աչ ու դող կը պատճառէ նոցա։ Փիլիպէէն մինչեւ Հարմանլըի կայարանը խիստ հսկողութեան ներքեւ կը գտնուի։ Աղեքսանդր իշխանին հետ Վիէննայի զօրահանդէսին ներկայ գտնուող գերմանացի Հիւսարաց հարիւրապետ Պ. Քրօնի հրամանատարութեան ներքեւ՝ որ առժամապէս գնդապետ անուանած է 10,000 կամաւոր և 7,000 կանոնաւոր զօրք կը գտնուին։ Տեղւոյն աւստրիական հիւպատոսին տուած տեղեկութեանց նայելով, Գարատաղի հռչակաւոր աւազակապետ Նիգօլա Բավլօվիչ Ճքոտրայի, Բրիզրէնտի և Սելանիկի կողմերէն 2,000ի չափ կամաւոր զօրք ժողված է, որք քիչ օրէն Փիլիպէ պիտի ժամանեն։ Պուլկարք այս Միութեան գործին յաջողման համար պատրաստ են իրենց արիւնը թափել և այս առթիւ մեծ տէրութեանց կողմէ եղած խրատներն ալ չպիտի ընդունուին։ Պուլկարիա գտնուող ռուս սպայք իրենց պաշտօնին գլուխը կը գտնուին և անստոյգ են լրագրաց տուած հրատարակութիւնք թէ ռուս սպայք հրաժարած են։

ՄԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

Կը ստուգուի թէ խաղաղութիւնը պիտի կրնայ պահուիլ Պալքանեան թերակղզւոյն մէջ։ Կայս. կառավարութեան այս խնդրոյ մէջ բռնած հայրենասիրական շրջահայեաց ընթացքն ընդհանուր հաւանութեան կ'արժանանայ։ Տարակոյս չկայ թէ Պուլկարիոյ իշխանին ընթացքը պիտի պարսաւուի, և այսու գոհացում պիտի տրուի Բ. Դրան արդար դիւրազգածութեանց։ Նաեւ թոյլ չպիտի տրուի որ Արեւ. Ռումէլի ամեն կերպիւ միանայ Պուլկարիոյ հետ։ Պիտի աշխատուի կատարել իրողութիւնն, այսինքն խաղաղութիւնը պահպանելու փափաքն հաշտեցնել օրինաւորութեան հետ։ Ասոր միջոցը կը գտնուի Աղեքսանդր Իշխանն անուանելով ցկեանս կուսակալ Արեւ. Ռումէլի, պահելով հանդերձ Պուլկարիոյ Իշխանապետի պաշտօնն, և կը թուի, ըստ նորագոյն լրոյն, թէ կայսերական կառավարութիւնը տրամադիր է շնորհելու այս անուանումը։

Ըստ մեր մասնաւոր տեղեկութեանց դեսպանք համաձայնած են սա երկու կէտի վրայ. Նախ, պէտք է պարսաւել Աղեքսանդր Իշխանին ընթացքն, և երկրորդ, պէտք է յանձնարարել Բ. Դրան որպէս զի բարեհաճի առ այժմ ո և է զինուորական միջոց ի գործ չդնել։

Միւս կողմէ, հաստատութիւն կը գտնէ այն լուր թէ Արեւ. Ռումէլի և Պուլկարիա անձնական կերպիւ պիտի միացուին։

ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼՍԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Մեր յատուկ թղթակցէն)

ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ, 24 սեպտ.

Կայսերական պալատան երրորդ սենեկապետ Վսեմ. Ահմէտ պէյ, երէկ գիշեր երկաթուղիով քաղաքս հասաւ, պաշտօն ունենալով կայսերական երկրորդ բանակի հրամանատար Թահիր փաշան Միւշիրութեան աստիճանի բարձրացնող հրովարտակն իրեն մատուցանել։ Ն. Վսեմութիւնը դիմաւորելու համար ներկայ կը գտնուէին նոյն ինքն Թահիր փաշան, Նահանգիս կուսակալ Հաճի Իզզէթ փաշան, բարձրաստիճան զինուորականք և պաշտօնատարք. կառախումբը կայարան հասած ժամանակ զինուորական նուագածուաց խումբն ընտիր եղանակներ կը նուագէր։ Քաղաքապետութեան կողմէ եղած ազդարարութեան վրայ, քաղաքիս մեծ պողոտային ամեն խանութները գիշերը մինչեւ ժամը $4\frac{1}{2}$ բաց էին և ժողովրդեան ստուարաթիւ բազմութիւն փողոցները շրջապատելով Ահմէտ պէյի գալստեան կ'սպասէր։ Վերջապէս ժամ չորսին Ահմէտ պէյ Թահիր փաշայի կառքը նստած, ի ձեռս ունենալով կայսերական հրովարտակը, քաղաքս հասաւ և համայն ժողովուրդք յոտնկայս բարեւեցին զՆ. Վսեմութիւն որ ուղղակի Թահիր փաշայի ապարանքն իջեւանեցաւ և հոն հիւր եղաւ։ Այսօր կայսերական հրովարտակը Սուլթան Սէլիմ մզկիթին ընդարձակ հրապարակին մէջ կարդացուեցաւ հանդիսաւորապէս, առաջի խուռն բազմութեան ժողովրդեան և զինուորականաց։

Հրովարտակին ընթերցումէն ետքը, Թահիր փաշա խօսքը զինուորականաց և զօրաց ուղղելով կարճ բայց ազդու ատենաբանութիւն մ'ըրաւ, նախ իբր շնորհակալութիւն յայտնելով հրապարակաւ առ Վեհ. Սուլթանն որոյ կենաց համար բարեմաղթութիւններ ըրաւ, ապա քաջալերական խօսքեր ուղղեց բանակին, որոց պատասխանեցին զօրականք երիցս կրկնելով «Բատիշահըմ չօք եաշա»։

Ի լրումն այս արարողութեանց, օշարակներ հրամցուեցան զօրաց և սպայից և նորընտիր Մուշիրն, սենեկապետ Ահմէտ պէյի և քաղաքս գտնուող զօրավարաց ընկերակցութեամբ բոլոր գունդերն աչքէ անցուց։

Կ'ըսուի թէ Վսեմ. Ահմէտ պէյ սահմանագլխոյ վիճակը քննելու պաշտօն ունի, վասնորոյ վաղը Մուսթաֆա փաշա պիտի ուղեւորի։

Այս առտու թուրք լրագիրք հետեւեալ պաշտօնական փոփոխութիւնները կը հրատարակեն ի լրոյ։

Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդականի Նախորդ օգնական Զայեան Վսեմ. Իլիաս էֆէնտի վերահաստատուած է իր պաշտօնին մէջ։

Նոյնպէս Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդականի Նախորդ օգնական Վսեմ. Բէշիր պէյ՝ յիշեալ պաշտօնատան Իրաւագիտական ճիւղի տնօրէն անուանուած է։

Արտաքին Թղթակցութեանց Դիւանի տնօրէն Ֆէհիմ պէյ Հիւպատոսական գործոց տնօրէն անուանուած է Իւլայի առաջին աստիճանով և Արտաքին գործոց Թարգմանութեան Սենեկի օգնական Վսեմ. Մէհմէտ պէյ՝ Արտաքին Թղթակցութեանց Դիւանի տնօրէն։

Արտաքին գործոց Նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշա և Հանրային Կրթութեան Նախարար Վսեմ. Մինիֆ փաշա, այսօր Վառնայի շոգենաւով Գավագ կը ժամանեն ուր 48 ժամու օրինական քարանթինան լրացնելէ յետոյ, իրենց պաշտօնի գլուխը պիտի գտնուին շաբաթ օրը։

Արտաքին գործոց Նախարարի խորհրդական Վսեմ. Տատեան Յարութիւն էֆէնտի երէկ Կայս. Պալատն երթալով ժամը 9ին իր պաշտօնատեղին եկաւ և պահ մ'ալ Նախարարաց Խորհրդին ներկայ գտնուեցաւ։

Ինչպէս որ ծանուցինք, Բ. Դուռ, Սերպիոյ և Յունաստանի պատերազմական պատրաստութեանց վրայ բացատրութիւններ պահանջած էր։ Նախընթաց օր, սերպիական և յունական դեսպանք Բ. Դուռն երթալով՝ այս խնդրոյն վրայ տեսակցեցան Արտաքին գործոց Նախարարութեան տեղակալ Բարձր. Արիֆի փաշայի և Արտաքին գործոց Նախարարի խորհրդական Տատեան Վսեմ. Յարութիւն էֆէնտիի հետ։

Նոյն օրը ֆրանսական դեսպան Նոայլի մարքիզն եւս Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Արիֆի փաշայի և խորհրդական էֆէնտիի հետ։

Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշա Պատէն-Պատէնի մէջ Գերմանիոյ Վեհ. Կայսեր հետ տեսակցութիւն մ'ունեցեր է, և այս տեսակցութեան միջոցին, Վիլհէլմ Կայսրն յայտներ է թէ իր և Վեհ. Սուլթանի միջեւ կարծեաց համաձայնութիւն մը գոյացած է և թէ Թէվֆիք պէյի Պէրլինի օսմանեան դեսպան անուանումն այս համաձայնութեան գոյացման դիւրութիւն մը ընծայելու հանգամանքն ունի։

Սըր Տրըմնտ Ուոլֆ քանի մ'օրէ ի վեր յաճախակի տեսակցութիւններ կ'ունենայ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, Արտաքին գործոց Նախարարի փոխանորդ Ասիմ փաշայի և նոյն Նախարարութեան խորհրդական Տատեան Յարութիւն էֆ.ի հետ։ Բանակցութիւնք վերջացած չեն, այլ կը յուսացուի թէ փութով յառաջ պիտի տարուին Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշայի հետ։

Ռուսական դեսպանուհի տիկին Նէլիտոֆ, որ ժամանակէ մ'ի վեր Գերմանիա կը գտնուէր իր վատառողջութիւնը դարմանելու համար, նախընթաց օր Պոլիս վերադարձաւ և ի մօտոյ երկու երեկոյթ պիտի տայ իր Պէօյիւքտէրէի ապարանքին մէջ։

Սէլանիկի պաշտօնական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ ոստիկանութիւնը կը շարունակէ փութով հալածել պուլկար աւազակներն, որք սկսած էին վերստին երեւիլ Սէրէզի նահանգին լեռանց մէջ, Պուլկարիոյ սահմանագլխին կողմերէն։

Գերմանական դեսպանատան առաջին թարգմանն երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Վսեմ. Տատեան Յարութիւն էֆէնտիի հետ։

Առողջապահական վարչութիւնը սեպտ. 25/7 հոկտ. թուով հետեւեալ շրջաբերական հեռագիրն ուղղած է առողջապահական կայարանաց.

Որոշմամբ Խորհրդոյս, Եգիպտոսէն ուղեւորներով եկող նաւուց դէմ հաստատեալ քարանթինան 48 ժամու իջած է։ Իսկ Ալճերիայէն և Թունուզէն եկող նաւուց դէմ հաստատեալ քարանթինան իջած է հինգ օրուան։

Այս տնօրինութիւնք գործադրելի են այժմ քարանթինա սպասող նաւուց համար ևս։

Անտառաց և հանքաց տեսուչ Վսեմ. Պետրոս էֆէնտի Գույումճեան երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

Քաթարոյէն կը ծանուցանեն թէ սահմանագլխոյ գծման աշխատութիւնք ընդհատուեր են Գարատաղի իշխանին առաջարկութեան վրայ։ Իշխանը, նախարարք և ռուս պատուիրակը Նիքսիք գնացեր են։

Յայտնի է թէ Հռոմի առողջապահական Միջազգային Խորհուրդն իր նիստերն յետաձգած է յառաջիկայ նոյեմբերին և կայսերական կառավարութիւնն օգուտ քաղելով այս դադարէն, յանձնաժողով մը կազմած էր, գեր-Մասնախմբոց աշխատութիւնները քննելու պաշտօնով, որոյ անդամք են Արիֆ պէյ, Նախագահ առողջապահական խորհրդոյ, Սէրվիչէն էֆէնտի, Զօհրապ փաշա, Գաբրիէլ էֆէնտի Նորատունկեան՝ իրաւագէտ խորհրդական Բ. Դրան, և Վիթալիս էֆէնտի։

Այս յանձնաժողով աւարտած է իր աշխատութիւնները, ընդհանրապէս շատ մը կէտերու վրայ համաձայնելով գեր-Մասնախմբոց հետ. սակայն կը կարծէ թէ ծովային քարանթինաներն որք այս վերջնոց կողմէ 5 օրուան որոշուած էին, պէտք է բարձրանան 10 օրուան։ Վիճաբանելի ուրիշ կէտ մ'ալ կայ, այն է դիակներու լուացումն արգիլուած էր։ Օսմանեան յանձնաժողովն չկրնար ընդունիլ այս որոշումն որ հակառակ է իսլամական կրօնի սկզբանց։ Հետեւաբար կը կարծուի թէ Հռոմի Միջազգային Խորհուրդն երբ վերսկսի իր աշխատութեանց, պիտի ընդունի օսմ. յանձնաժողովին կողմէ ներկայացեալ առարկութիւններն և ինչ ինչ կէտերու վրայ զիջողութիւններ պիտի ընէ։ Այսպէս կարելի կը լինի Իսլամաց դիակներու լուացումն արտօնել, որով գոհացում տրուած կը լինի և համաձայնութիւնք կարելի կը դառնայ։

Արիֆ պէյի նախագահութեան ներքեւ գտնուող յանձնաժողովոյ տեղեկագիրը պիտի մատուցուի Վեհ. Սուլթանին։

Եանեայէն կը գրեն Մանզումէի թէ Թուրքիոյ կամրջաց և խճուղեաց ընդհանուր քննիչ Սըրրի փաշա անցեալ շաբթու անդ հասնելով, աչքէ անցուցեր է Եանեայի նահանգին մէջ կատարուած աշխատութիւններն և մանաւանդ այդ առթիւ ծախսուած գումարներուն հաշիւը։ Թղթակիցը կ'ըսէ թէ Ն. Վսեմութեան արթուն աչքը շատ անկանոնութիւններ գտած է նահանգին հաշուոց մէջ։ Հակառակ ժողովրդեան վճարած տարեկան 40-70,000 ղրշ.ին, տակաւին սկսուած ճանապարհներէն և ոչ մին աւարտած է և մինչ ծովեզրը տանող խճուղիք ալ դեռ աւարտած չեն։

Մէքքէէն կը հեռագրեն թէ ուխտաւորք կ'սկսին ետ դառնալ, թէ Հիճազի մէջ առողջական վիճակը շատ լաւ է, և թէ մեռնողներուն թիւը սովորականէն աւելի չէ։

Արշիպեղագոսի կղզեաց նահանգին պաշտօնական լրագիրը կը հաստատէ թէ Սիմիի և Հռոդոսի գաւառակին ուրիշ քանի մը կղզեաց մէջ ծագած յուզումն, ի մասին այդ կղզեաց բնակիչներու մարդահամարին, բոլորովին խաղաղած է այժմ։ Բնակիչք որք լեռները փախած էին այդ տնօրինութենէն զերծ մնալու համար, իրենց տուները դարձեր են և մարդահամարը կը շարունակի կղզեաց մէջ, յորս ընդհատուած էր։

Սէրայէվոէն կը գրեն թէ զինուորագրութեան գործողութիւնք սկսած են ի Բոսնիա անցեալ ամսուան վերջերը և մեծ կանոնաւորութեամբ յառաջ կը տարուին 14 գաւառակաց մէջ։ Բոսնիոյ 49 գաւառակներն այս տարի պիտի տան 1200 հոգի։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ

Փարիզ, 7 Հոկտ.

Աւասիկ երեսփոխանական ընտրութեանց ընդհանուր արդիւնքն, բաց առեալ Փարիզի ընտրութիւններն որք ցարդ ծանօթ չեն.

Աջակողմեան ընտրելիք, ընտրեալ 180
Ձախակողմեան ընտրելիք, ընտրեալ 135
Համեմատականք 221

(Ըստ որում այս հեռագիրը ձախակողմեան ընտրելեաց համար կը նշանակէր թիւ մը որ երէկի անկատար արդեանց համար հրատարակուածէն սաստ էր, Գործակալութիւնս կրկնել տուաւ զայն. այս առաւօտեան պատասխանը վերջնականապէս թիւը կուտայ):

—

Մարսիլիա, 7 Հոկտ.

Հնտախտը բոլորովին անհետացած լինելով, առողջապահական վարչութիւնը մաքուր անցագիր կուտայ:

Վիէննա, 7 Հոկտ.

Կը հերքուին այն գրոյցներ թէ բանակը շարժուն վիճակի մէջ կը դրուի:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 26 Սեպտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ		(պահանջի)	109 1/2
3 »	»	(վճարելի)	109 1/8
3 »	Բարիզի	(պահանջի)	23 02 1/2
3 »	»	(վճարելի)	23 10

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

			Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. D. Սէրի Գ. կ.			14 38
Զօրաւորին գոցուելէն վերջը		»	15 1
Բերայի մէջ		»	— —
Առաւօտեան բացուելուն		»	15 3
Բարձրագոյն գին		»	15 4
Նուաստագոյն »		»	15 3
Կէս օրին			15 4
փոխառութիւն 1858) » 1862)	A. Սէրի Դ. կ.		25 30
» 1860) » 1863) » 1872)	B.		15 5
» 1865) » 1869) » 1873)	C.		15 1

Ունիֆիէ Եգիպտական

Երէկ երիկուն գոցուելուն	70 30
Այս առտու բացուելուն Դ. կ.	70 35
Կէս օրին	70 35

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
0 Ֆրանքնոց	»	87 36
Անգլիական ոսկի	»	110 14
Բօլ Իմփերիալ	»	90 15
Գրիմեյ	»	51 12
Ռուպլի Թղթադրամ	»	9 23
» արծաթ	»	89 30
Ֆիօրին	»	8 35
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 3
Վեշլեց	»	102 30
Հինգնոց	»	102 25
Մեթալիք	»	97 30
Գլինձ	»	—
Թղթադրամ	»	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 7 Հոկտեմբեր, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ			100 1/16
Օսմ. »	Սէրի Դ.	բացուելուն	13 7/8
» »	»	գոցուելուն	13 7/8
» »	» Ա.		25 1/4
» »	» Բ.		15
» »	» Գ.		13 7/8
Օթոման 1871			68 1/4
փոխառութիւն 1877			81 1/4
Պանք Օթոման			9 3/4
Ռուսական փոխառ. 1873			93 5/8
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիէ)			64 5/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)			87 5/8
Տայրա Սանիէ			61 1/2
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)			85 1/2
Հունգարական պարտամուրհակ 4%			— —
փոխանակութիւն Բարիզի վրայ			— —

Վիէննա, 7 Հոկտեմբեր, ժամ 4 երեկոյ

փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 20
Օսմանեան երկաթուղի	17 50

Բարիզ, 7 Հոկտեմբեր, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %			109 22 1/2
» » 3 %			80 15
Օսմանեան քօնսօլիտէ	Սէրի Դ.	բացուելուն	14
» »	»	գոցուելուն	14 02 1/2
» »	Սէրի Բ.		15 40
» »	Գ.		14
Օսմանեան երկաթուղի			36
» Րէժիի բաժնեթուղթ			— —
Պանք Օթոման			496 25
Գրէտի Լիոնէ			523 75
» Ֆօնսիէ			1290
Բաժնետոմս Լիոնի			1242 50
Սուէզի ջրանցք			1990
Ռուսական 5% 1877ի			99
Իտալական Ռանթ			94 50
Եգիպտական միացեալ			325
Սպանիական (արտաքին)			56 1/2
Բրիօրիթէ Թիւրք			346 25
5% Հելլենական			290
Չեք Լոնտրայի վրայ			25 23

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 7 Հոկտեմբեր, ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	109 25
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ	14 10
Եգիպտական	326 25

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆ ՎԷ ՄԷԱՏԻՆ ՄԷՃԼԻՍԻ

Պուլկար տաղը մաատէնի հասըլաթընտան 59058 տիրհէմ ճէտիւ, 666 քիր սիմ իլէ 483 տիրհէմ ճէտիւ 320 քիր ալթունըն իշպու չէհրը իյլուլըն 30ընճը բաղար էրթէսի կիւնիւ սաաթ 9ա գատար պիլ միւզայէտէ ֆիւրուխթ օլունաճաղը ճիհէթլէ թալիպ օլանլարըն եէվմը մէզքիւրտէ տէրօզիթօ վէ միւթէզյէր քէֆիլլէրլէ Օրման վէ Մէաատին մէճլիսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր:

ՐԷԺԻ

ՇԱՀԱԿԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ ԲԱԺՆԵՏԵԱՐՑ

25 Սեպտ. / 7 Հոկտ. 1885

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Թուրքիոյ ծխախոտի Րէժիի Ընդհ. Ժողովն երէկ տեղի ունեցաւ Րէժիի պաշտօնատունն, Պոլիս, ի Վէզնէճիլէր, ընդ նախագահութեամբ Օսմ. Կայս. Պանքայի տնօրէն Պ. Էմիլ Տրիւօյի որ միանգամայն Րէժիի վարչական խորհրդոյ ատենապետն է: Կառավարութեան կողմէ ներկայ էին Առեւտրական սենեկի տնօրէն Րէսիֆ պէյ, Րէժիի վարչական ժողովոյ քով կայսերական Քօմիսէրնուրի պէյ, և Սարգիս էֆէնտի Համամճեան: Ներկայ եղող ժողովականաց ներկայացուցած բաժիններու գումարն էր 41 հազար:

Ժողովը բացուած յայտարարուելէ յետոյ, նախ կարդացուեցաւ գումարման համար լրագրաց միջոցաւ հրատարակեալ ազդը. ապա, հաստատուեցաւ թէ ներկայ ժողովականաց ներկայացուցած բաժիններուն թիւն համաձայն էր հիմնական կանոնագրին տրամադրած օրինական թուոյն: Այնուհետեւ, ամենէն շատ բաժին ներկայացնողներէն Պ. Պլայխրէօտըր, ներկայացուցիչ Պերլինի Պլայխրէօտըր դրամատան և մայրաքաղաքիս առեւտրական հիւպատոս Պ. Շարլ Կորաքուչչի որ միանգամայն Վիէննայի Քրէտի Անշթալտ Պանքային ներկայացուցիչն է, քննիչ կարգուեցան, և Քրէտի Լիոնէ Պանքային տնօրէն Պ. Լըմուան ալ ատենադպիր:

Այդ ձեւակերպութիւններէն յետոյ, կարդացուեցաւ ժողովոյ ներկայացեալ տեղեկագիրը և այդ տեղեկագրոյն երեք առաջարկները վաւերացուեցան:

Աւասիկ այդ տեղեկագիրը.

ՏԵԱՐՔ.

Ձեր Ընկերութեան կանոնագրոյն 27րդ յօդ. ին համաձայն, Ընդհանուր Ժողով հրաւիրեցինք զձեզ 1884-85 տարւոյ գործողութեանց համարը ձեզ ներկայացնելու: Այս շրջան, — ինչպէս կը տեսնուի Հաշուեկշռէն և «Արտօնութեան Շահագործման» հաշուէն, — կը փակի 186,635 ոսկւոյ և 93 ղրուշի բացով մը, որոյ

97,686 ոսկի և 2 ղրուշը կը գոյանայ շահագործումէն և

88,949 ոսկի և 91 ղրուշը կը գոյանայ ծխախոտի վաճառման մասին յեգիպտոս ներմուծեալ փոփոխումներէն:

Շահագործման այս արդիւնքն ըստ պատշաճին դատելու համար, ի հաշիւ պէտք է առնուլ ամեն տեսակ դժուարութիւններն որք յատուկ են մեր ձեռնարկութեան նման գործի մը և Թուրքիոյ մէջ գանձային նոր դրութեան մը ներմուծման: Այս դժուարութեանց վրայ, զորս ամեն Ընկերութիւն ի սկզբան պարտի կրել, աւելցան ուրիշ դժուարութիւններ որք յառաջ կուգային երբ մեք պարտաւորուած էինք կանոնագրին կայսերական վաւերացումէն ինն ամիս յետոյ գործի սկսիլ: Այս կարճ ժամանակամիջոցի մէջ, որ նաև կրճատեցաւ, — զի արտօնատարց լիազօր պաշտօնեայ Պ. Լանկ այն թուականէ եօթն ամիս յետոյ միայն կրնար գտնուիլ ի Կ. Պոլիս, և Խորհուրդս ալ նոյն թուականէն միայն չորս ամիս առաջ կը սկսէր նիստեր ընել, — հարկ եղաւ գնումներ ընել ծխախոտի տերեւոց իւր մթերքը կազմելու համար, կառուցանել մթերանոցներ և գործարաններ, կազմակերպել ծխախոտին պատրաստութիւնն և վարչային մարմինն և վաճառք դրկել Տէրութեան ամեն կողմերը, մինչեւ իսկ մայրաքաղաքէն աւելի քան մէկ ամիս հեռի տեղեր: Այս ամեն գործողութիւնք ժամանակին չէին կրնար կատարուիլ բայց եթէ մեծ դժուարութեամբ: Այսպէս, առաջին գնումներն բրինք առանց իրաւունք ունենալու որ օգտինք այն առաւելութիւններէ զորս մեզ կուտար արտօնութեան Պայմանագիրն, և շատ անգամ գտնուեցանք ծխախոտի վաճառականաց դաշնադրութեան մը առջեւ, և հետեւապէս յոյժ բարձր գներով ստացանք պէտք եղած վաճառքը: Ծխախոտին շինութիւնն աւելի մեծ դժուարութեանց բախեցաւ: Որովհետեւ ստիպուած էինք կարճ միջոցի մէջ շատ ծխախոտ արտադրել, ժամանակ չունէինք սպասել մեր գործարանաց կատարեալ շինութեան, և հետեւապէս պարտաւորեցանք շինել շատ մը առժամանակեայ յարկեր, որոց ներքեւ աշխատութիւնն յոյժ մեծածախս պայմաններու մէջ կը կատարուէր: Այս միջոցիս նախկին գործարանատեարք, որոց տեղը կը բռնէինք, օգտուելով Պայմանագրին այն տրամադրութենէն որ կը պարտաւորէր զՐէժին գործի սկսելու թուականէն գնել արդէն շինուած բոլոր ծխախոտները, կ'աշխատէին և կը կրկնապատկէին իրենց գործունէութիւն՝ իրենց ընթացիկ պէտքերէն շատ աւելի ծխախոտ արտադրելու համար: Պարտաւորեցանք ուրեմն գնել այսպէս աճապարանօք շինուած ծխախոտներ, և զանոնք քիչ քիչ խառնել մեր արտադրածներուն, որոց շինութեան ծախքն յոյժ աւելցուցին անոնք: Բաց աստի, նորէն շինելու համար աւելի պարտաւորուելով մեզ վաճառուած մեծ քանակութեամբ ծրարներ, կրեցինք 15,000 ոսկւոյ ունայն վնաս մը, զոր անցուցինք «Առաջին Հաստատութեան Ծախուց» հաշուոյն:

Մեր վնասուց մէկ ուրիշ պատճառն եղաւ մեր վաճառմանց սակաւութիւնը: Մեր գործի սկսելէն առջի ժամանակամիջոցին, մաքսանենգութիւնն արտասովոր ծաւալ մը ստացած էր, և զօրեղապէս կազմակերպուած էր՝ մեզ դէմ մղելիք մարտին ի պատրաստութիւն: Նաև դիւրակեաց սպառիչք, որք այն ժամանակի բազմաթիւ գործարաններէն իրենց ճաշակին յարմարող ծխախոտներն ընտրելու վարժուած էին, մեր գործի սկսելէն առաջ մեծ քանակութեամբ գներ պահեր էին հին ծխախոտներէն, և միայն վերջի ամիսներուն մէջ է որ սկսան մեզ դիմել և իրաց վիճակը բարւոքում մը կրեց:

Բացատրել պարագայք զորս թուեցինք և որք մեծ մասամբ անհետացած կ'երեւին այսօր, և մեր վարչութեան բազմադիմի և ստիպողական պահանջմանց առջեւ՝ մեր փափաքանց համապատասխան կազմակերպութիւն մը իրագործելու անհնարութիւնն բաւականին կը բացատրեն այս առաջին շրջանի արդիւնքներն և մեր նշանակած բացն առանց վհատութեան տեսնելու թոյլ կուտան մեզ:

Այս բացին վրայ աւելցած է դժբախտաբար հաւասար վնաս մը, որ ծխախոտի մասին յեգիպտոս մուծեալ փոփոխումներէն յառաջ կուգայ: Մինչեւ մեր գործի սկսած ժամանակը միայն օսմ. ծխախոտք կրնային մտնել յեգիպտոս, ուր օսմ. ծխախոտաց մենավաճառել սպառումը կը հասնէր տարին 1,500,000 օխայի: Օսմ. գանձային վարչութիւնն այսպէս արտածեալ մէն մի օխայի վրայ կը ստանար՝ արտածման տուրք անուամբ՝ 10 ղրուշ, որով կ'ընդունէր տարեկան իբր 150,000 օսմ. ոսկւոյ հասոյթ մը, որ մի մասն էր Րէժիին թողեալ հասութից, և որ ի հաշիւ առնուած էր, երբ կ'որոշուէր այն գումար զոր Րէժին պարտի ամեն տարի վճարել Կայս. Կառավարութեան:

Մեր գործի սկսելու թուականէն, եգիպտական կառավարութիւնը թոյլ տուաւ նախ Ցանտատանի և ապա ուրիշ երկիրներու ծխախոտներուն ներմուծման: Այս տնօրինութեանց արդիւնքն եղաւ՝ մի կողմէ զգալի նուազումն օսմ. ծխախոտաց սպառման յեգիպտոս, և միւս կողմէ քաջալերութիւն մը վաճառական դասուն համար, որ արտածման մաքսը չվճարելու նպատակաւ, սկսաւ ծխախոտը ղրկել փոխանցմամբ այն երկիրներ ուր այնպիսի մաքս չկայ, և անտի անցունել յեգիպտոս:

Այսպէս, յեգիպտոս մուծանելի ծխախոտաց գլխէն մեր գուշակեալ հասութից երկու երրորդը պակսեցաւ և մեք մետասան ամսոց մէջ գանձեցինք միայն 5,067,230 ղրուշ, մինչ նախորդ երեք ամաց տարեկան միջին հասոյթն եղած էր 15,483,840 ղրուշ, այն է՝ մետասան ամսոց համար՝ 14,193,392 1/2 ղրուշ: Տարբերութիւն ի մէջ վերոյիշեալ 5,067,230 ղրուշին և այն վերջին գումարի՝ է 9,126,241 ղրուշի և 45 հարիւրորդի կորուստ մը մեզ համար, զոր ոսկւոյ վերածելով, մեր հաշուեկշռոյն մէջ անցուցած ենք 88,949 ոսկւոյ և 91 հարիւրորդի գումարը:

Կրնայինք, մեր Պայմանագրոյն վրայ յենլով, պահանջել մեր որոշեալ տարեվճարին համապատասխան նուազեցում մը: Բայց, վերապահելով այս մասին մեր իրաւունքներ, նախամեծար համարեցինք, հաշտարար նպատակաւ մը, երեք տարւոյ համար բարեկամական պայմանադրութիւն մ'ընել Ընդհանուր Պարտուց Վարչական Խորհրդոյն հետ, որուն համեմատ վերոյիշեալ տարբերութեան այսինքն մեր կրած վնասուն երկու երրորդը պիտի ստանձնէ Ընդհանուր Պարտուց Վարչութիւնն և մէկ երրորդն ալ՝ մեր Ընկերութիւնը: Ընդհանուր Պարտուց և Րէժիի Վարչութեան այսպէս ստանձնած բաժիններն յետոյ պիտի հատուցուին Րէժիի ձեռնարկութեան ընդհանուր շահերէն, յետ զեղչելոյ տարին 100ին 8ի տոկոսը զոր կը նշանակէ Պայմանագիրը: Կարգադրութեան այս ծրագիր այժմ ենթարկուած է Կառավարութեան վաւերացման, որ կը յուսանք թէ պիտի արտօնէ անոր գործադրութիւնը:

Կ'անցնինք այժմ քննութեան մեր Հաշուեկշռի այն յօդուածոց որք բացատրութեան կարօտ կը թուին մեզ.

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ

Ձեզ ներկայացեալ հաշիւք կը ցուցնեն թէ ի վերջ առաջին շրջանին մեր դրամագլխոյ այն մասն որ տակաւին գործածուած չէ ի շահագործումն Րէժիի ձեռնարկութեան, կը հասնէր 936,240 ոսկի և 97 հարիւրորդի, սա պէս բաժանեալ.

1 Սնտուկ	Օսմ. ոսկի	39,225·41
Հաւուրնթաց զանազան սեղանաւորական հաստատութեանց քով		211,220·99
Հանրային արժեթուղթք		685,894·55
Համասար գումար	Օսմ. ոսկի	936,240·97

ՎԱՃԱՌՄՈՒՆՔ

Մեր ծխախոտաց վաճառմունք առաջին շրջանին մետասան ամսոց մէջ հասած են 100,423 851 ղրուշի, այն է՝ 971,789 ոսկւոյ և 97 հարիւրորդի, քիլօկրամին 27 ղրուշի և 33 հարիւրորդի գնով: Եթէ իբր 120,000 ոսկի հաշուենք հին ծխախոտաց արժէքն որոց վաճառման արտօնութիւն տուած ենք, յետ ստանալոյ սպառման տուրքը զոր մեր նախորդք կանխիւ ստացած էին, իբրև օրինական սպառման գումար կը գտնենք շրջանին մետասան ամսոց համար 1,100,000 ոսկւոյ գումարն, որ տարին 1,200,000 ոսկի ըսել է:

Այս առթիւ, ցաւօք սրտի կը նշանակենք այն դժուարութիւններ որոց կը բախի մեր վաճառմանց ծաւալման գործն, իբրեն դէմ ունենալով զօրեղապէս կազմակերպեալ մաքսանենգութիւն մը, ուստ դիմադրել երբեմն անհնար է մեզ: Իրաց այս վիճակին վերայ կարի մտահոգ, ի սկզբանէ անտի խնդրեցինք Կառավարութենէն յանձնաժողովոյ մը կազմութիւնն, որ պաշտօն ունենայ մեզ հետ համաձայնութեամբ քննել թէ ինչ միջոցներով կարելի է դարման տանիլ այդ վիճակին: Որովհետեւ մեր շահեր նոյն են Կառավարութեան շահուց հետ, կը յուսանք թէ մեր խնդիր նկատողութեան կ'առնուի:

ՄԹԵՐԱՆԱՑՈՒՄ ԾԽԱԽՈՏԻ ՏԵՐԵՒՆԵՐՈՒ

Մեր առաջին գնումներն ստիպուեցանք յանձնակատարաց միջոցաւ ընել: Արդարեւ պէտք էր 1883ին մեզ հայթայթել նախորդ հունձքին ծխախոտներն, որք արդէն վաճառականաց ձեռքը կը գտնուէին, մեր մէկ տարուան պիտոյից բաւելու քանակութեամբ: Մեր նպատակն իրագործուելուն պէս, մէկ կողմ թողուցինք այդ ծանրատաղտուկ դրութիւնն և ուղղակի սկսանք մեր գնումներն ընել հողագործաց քով: Մեր ծխախոտի պաշար փետր. 28ին կը հասնէր 4,956 050 քիլօի, 48,868 621.81 ղրուշի արժէքով:

ԱՆՇԱՐԺ ԿԱԼՈՒԱԾՔ

Մեր անշարժ կալուածոց արժէքը փետր. 28ին կը հասնէր 110,964 ոսկւոյ, որոյ 83.624 ոսկին կը ներկայացնեն շինուած կամ շինուելու վրայ եղող կալուածոց արժէքը:

Զէք անգիտանար թէ, ըստ մեր Պայմանագրութեանց Տետրակին, պարտաւոր ենք բազմաթիւ մթերանոցներ բանալ՝ անդ զետեղելու համար երկրին մէջ արտադրեալ ծխախոտները: Այդ պարտականութիւն հարկադրած է զմեզ անշարժ կալուածքի վերածել բաղդատաբար մեծագումար դրամագլուխ մը: Սակայն երբէք աչքէ հեռացուցած չենք այս մասին ծախսուած գումարները կարելի եղածին չափ սահմանաւորելու հարկն և ջանացած ենք, ամենուրեք ուր կարելի էր, այդ ծախուց առաջքն առնուլ վարձակալութեամբ:

Գաղափարաց այս կարգով է որ կը շարունակենք գործել:

ԾԱԽՔ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ

Տարեշրջանին մէջ գործադրելի ծախքերէն զատ պարտաւորեցանք ընդհանուրին օգտին ծախքեր ընել, որոցմէ ընկերութիւնդ պիտի նպաստաւորի ցորչափ տեւէ, կամ որք հարկ եղած են մենաշնորհին ստացման և գործոց զետեղման համար: Այդ ծախքերն, որք «Առաջին հաստատման ծախուց» մէջ կը գտնուին, կը հասնին 60,151·31 46 օսմ. ոսկւոյ: Կ'առաջարկենք ձեզ որոշել որ այդ գումարը ջնջուի ամեն տարի մէկ մէկ մաս վար դնելով, ցորչափ տեւէ արտօնագիրը: Այսու ամենայնիւ, ի հարկին կրնանք կրնանք օգուտ քաղել յոյժ նպաստաւոր տարեշրջանէ մը՝ ձեզ ներկայելու համար նոր առաջարկ մը որ փութացնէ այդ ջնջումը:

Այս համարատուութիւնը վերջացնելով, կը մնայ մեզ, Տեարք, ձեզ ծանուցանել մեկնումն մեր ընդհանուր տնօրէնին, Պ. Ռ. Հ. Լէնկի, որ հրաժարական տուած լինելով, իրեն յաջորդած է Պ. Ֆ. Օպուանօ, նախորդ ընդհանուր Տնօրէնն Թողեալ Հասութից Վարչութեան:

Կը կարծենք նաև թէ կարող ենք ձեզ ըսել թէ ներկայ տարեշրջանն աւելի նպաստաւոր երեւոյթ կ'ընծայէ: Մեր գործերն ընդհանրապէս բարւոքման ճանբուն մէջ մտած են. վաճառմունք զգալապէս աւելցած են և սակագնոյն յաւելումը, որ վերջերս ի գործ դրուեցաւ, արդէն իբր արդիւնք ունեցած է բարձրացնել իրենց գնոյն միջին հաշիւը: Երկրագործաց հետ մեր ուղղակի յարաբերութիւնք տակաւ կը զօրանան: Այս հանգամանքները թոյլ կուտան մեզ յուսալ թէ մեր ձեռնարկն աստիճանաբար պիտի բարգաւաճի: Կը յուսանք նաև թէ Կայսերական Կառավարութիւնն, որ բարեացակամութիւնը վայելած ենք միշտ, պիտի դիւրացնէ մեր դժուարին գործն՝ ազդու եւ յարատեւ աջակցութիւն մ'ընծայելով մեզ:

Հետեւեալ կէտերուն վրայ կը խնդրենք որ Ժողովդ իւր որոշումը տայ.

1. Ընդունիլ 1884-85 տարեշրջանի հաշուեկշիռը:
2. «Ծախք առաջին հաստատման» հաշիւը ջնջել, ամեն տարի մէկ մէկ մաս գումար վար դնելով ցորչափ տեւէ արտօնագրոյն պայմանաժամը:

Բաց աստի, և Հիմնական Կանոնագրին 20րդ յօդուածին համեմատ, կը խնդրենք ձեզնէ բարեհաճիլ որոշել Վարչական Խորհրդոյ անդամոց ներկայութեան տոմսերուն արժէքը:

Վաղը կը հրատարակենք Րէժիի հաշուեկշիռը և արտօնութեան շահագործման ցուցակը:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ի ՄԱՔՐՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊԷՇԻԿԹԱՇԻ

Երբ մարդ կը տեսնէ ճշմարիտ և անսեթեւեթ յառաջդիմութիւն մը, ի՛նչ բանի մէջ որ ըլլայ, անբացատրելի ուրախութիւն մը կ'զգայ յինքեան. և երբ կը տեսնէ յառաջդիմասէր, անկեղծ յառաջդիմասէր անձինք՝ որ ամեն տեսակ զոհողութիւններ յանձն առած, կ'աշխատին, կը ջանին, արդարեւ իւր բերկրութիւն անսահման կ'ըլլայ:

Այս այսպիսի ուրախութիւն մը պատճառեց ինձ, ինչպէս պատճառած է անշուշտ բոլոր հայ թաղեցւոց, արդի կրթական և ուսումնական վիճակն Պէշիկթաշի ազգային երկսեռ վարժարանաց, զորս այցելեցի մի քանի օր յառաջ: Վարժարանին կ'թական մասն յանձնուած է ազգային նշանաւոր դաստիարակ Հայրապետ էֆ. Արսլանեանի, որ իրեն սեփական հայրական խնամօք կուտայ աշակերտաց մի համեստ, լուրջ եւ անպաճոյճ դաստիարակութիւն, գործադրել ուսուցանելով նոցա զոր ինչ կը պահանջէ քաղաքական ուսումն: Մի եւ նոյն դաստիարակութեան ենթարկուած են նաև վարժարանին սանուհիք՝ ի ձեռն մայրախնամ դաստիարակուհեաց: Գալով վարժարանին ուսումնական վիճակին, գոհութեամբ և հպարտանալով տեսայ, որ ուսուցչական մարմինն, խիստ լաւ ընտրուած, կ'ուսուցանէ անխափան վարժարանին սանուց և սանուհեաց զոր ինչ կարեւոր է գիտնալ, այսինքն՝ Կրօնագիտութիւն, Հայ լեզու, Ձափագիտութիւն, Աշխարհագրութիւն, Ազգ. և Ընդհ. ազգաց պատմութիւն, Բնագիտութիւն և Բնական պատմութիւն՝ հանդերձ Առողջաբանութեամբ, Տնտեսագիտութիւն, Ձեռագործ՝ իւր ամեն տեսակօք, և Թուրքերէն, Գաղղիերէն, Անգլիարէն և Յունարէն լեզուներն (վերջին երկու լեզուները՝ միայն փափաքողաց): Մի մեծ բերկրանք զգացի տեսնելով այն դիւրութիւն մեթոտն՝ զոր ընտրած էին վարժարանին մեծայարգ ուսուցիչք, և որով աշակերտք ամենէն փոքրերէն սկսեալ մինչեւ ամենէն մեծերն առանց խրտչելու և ամենայն դիւրութեամբ կրնային ի միտ առնուլ ամենէն դժուարին մասերն իսկ այլ և այլ ուսմանց. առ այս՝ ամենամեծ գոհունակութեան եւ շնորհակալութեան արժանի են ջանքերն Տրդատ պէյ Տատեանի, որ տեւողաբար մեծ եռանդով եւ ուսումնասէր ոգւով կ'աշխատի անդուլ, վասն արագ յառաջդիմութեան վարժարանին: Ամենամեծ պարտականութիւն մը կը համարիմ ի վերջոյ, իբր թաղեցի և իբր հայ, իմ անկեղծ և ջերմ շնորհակալիքս յայտնել առ Պատ. Հոգաբարձութիւն, զոր կազմող անդամք՝ ո՛րքան ազդեցութեան տէր, նոյնքան և սիրով լցուլով յառաջդիմութեան, կ'աշխատին միախորհուրդ, և յաջողած են ունել իրենց խնամակալութեան տակ գտնուող վարժարանն՝ ամենուն գովասանաց արժանի վիճակի մը մէջ: Կը մաղթեմ ի բոլոր սրտէ որ Մաքրուհեան վարժարանն յարատեւէ իւր այս բարեկարգ ընթացքին մէջ, և եթէ տկար ձայնս կրնայ երբեք արձագանգ գտնել սրտերու մէջ, պիտի յանդգնէի պարտք դնել Պէշիկթաշի հայ հասարակութեան՝ որ չխնայէ բնաւ ձեռնտուութիւն իւր վարժարանին նկատմամբ, և այսու նորա այժմու բարեկարգ վիճակին յարատեւութիւնն ապահովէ:

ԹԱՂԵՑԻ ՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Գում Գաբուի դրսի Թաղային սնտուկի վեշտասանամեայ մատակարարութեան հաշուեցոյցն որ կ'սկսի 1884 մարտ 1 է և կը յանգի ցվերջ յունիսի ներկայ տարւոյ. նոյնպէս,

Գուրուչէշմէի հրաժարեալ առժամանեայ Թաղական Խորհրդոյ վեցամսեայ պաշտօնատարութեան հաշուեցոյցն՝ որ կ'սկսի 1884 նոյեմ. 1 էն և կը յանգի ցվերջ ապրիլի ներկայ տարւոյ, Տնտեսական Խորհրդոյ ներկայացուած, անոնց յար և նման օրինակներն իւրաքանչիւր թաղի եկեղեցւոյ բակն ի տես թաղեցւոց կախուած են:

Տնտեսական Խորհուրդն այսու պաշտօնական ծանուցմամբ հրաւէր կը կարդայ պատուարժան թաղեցւոց, որ իրենց թաղին վերաբերեալ հաշուեցոյցին վրայ որ և է դիտողութիւն կամ բողոք՝ եթէ ունին, թուականէս մինչև 21 օր գրաւոր կերպիւ ներկայացնեն Տնտեսական Խորհրդոյ:

Հետեւապէս նոյն պայմանաժամին լրումէն յետոյ՝ որ և է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ:

* * *

Ազգային Վարչութեան Տնտեսական Խորհուրդն այսու պաշտօնական ծանուցմամբ կը հրաւիրէ այն պաշտօնական մարմիններն, որք արտօնութիւն ստացած են գանձանակ շրջաբերելու, թուականէս մինչեւ տասն օր մատուցանել ըստ օրինի, արտօնագրի թուականէն սկսեալ իրենց շրջաբերած գանձանակի արդեանց մանրամասն հաշուեցոյցն:

Սոյն պայմանաժամին լրումէն յետոյ՝ շրջաբերութենէ պիտի դադրին և պիտի գրաւուին այն գանձանակներն, որոց հաշիւք չէ մատուցուած:

23 Սեպտ. 1885 (Կնք+)
Պատրիարքարան Հայոց

ԱԶԴ

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ՊԷՇԻԿԹԱՇԻ

Ս. Եկեղեցւոյս Խասկիւղար Իճատիյէի վագֆէն՝ Կարապետ դալֆա փողոց կրկին 6 թիւ մանզիլէ մնացած 396 կանգուն գետնէն 5 կանգուն լայնութեամբ և 22 կանգուն երկայնութեամբ 110 կանգուն գետնին, կանգունը 8 ղրշէն 880 ղրշ. գին տըւող կայ. ուստի յիշեալ գինէն %ին 5 աւելի տուող եթէ կայ, պարտի յառաջիկայ կիւրակէ (29 սեպտեմբեր) մինչեւ ժամ 5 ի Խորհրդարան հրամայել, ուր պէտք եղած գործողութիւնք վերջնականապէս պիտի գործադրին:

1885 սեպտ 23
Պէշիկթաշ 2—3

ՀԻՒՆ.ԴԻՆ. ԲԱՐԵԽԱՌ
ԱՌԱՋՆՈՐԴ
ՀԻՒԱՆԴԱՑ ԴԱՐՄԱՆՄԱՆ
Ի
ՏՐ. Ս. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԷ

Կեդրոնատեղին է Արամեան Գրատունը, և կը ծախուի բոլոր Հայ Գրավաճառաց և Պ. Վայսի քով ի Բերա:

ԳԻՆ 1 ՄԷՃԻՏ

ՏՈՔ. ՍԻՄՈՆ ՍԵՂԲՈՍԵԱՆ
Ղալաթիա, Գամոնտօ փողոց, Թիւ 7

Հիւանդ կընդունի ամեն օր կէս օրէն վերջը, մասնաւորապէս միզային գործարանաց և վիրաբուժական ախտերու համար: 7—12

ԱԶԴ

Եօզղատի Մայր Վարժարանին համար կ'ուզուի վարժուհի մը, որ կամ ամուսնացեալ լինի և կամ մօրն հետ, և գիտնայ հայերէն, գաղղիերէն և ձեռագործ:

Դիմել Արեւելքի խմբագրատունը և կամ Պոլիս, Մէհմէտ փաշա խան, թիւ 22, Կարապետ էֆ. Աբրահամեանի գրասենեակը:

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ
1886
ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ
ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՓՐԿՉԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ
Գին 40 փարա

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով: Մասնաւոր վաճառատեղին է Գավաֆեան գրատունը:

ԱԶԴ

Երիտասարդ մը, քաջահմուտ եկեղեցական և ազգային երաժշտութեան և ձայնագրութեան, ինչպէս և եւրոպական ձայնագրութեան, պատրաստ է պաշտօն ընդունիլ ազգային վարժարանաց մէջ:

Դիմել Արեւելքի Խմբագրատունը:

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ ԵԳԻՊՏՈՍ, ՌՈՒՄԱՆԻԱ,

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ, ԹՈՒՐՔԻԱ

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ
ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ

ԳԼԽԱՒՈՐ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
111 — ՓՈՂՈՑ ՍԷՆ-ԼԱԶԱՐ, ՓԱՐԻԶ — 111

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ
ԱՄԵՆ ԲԱԺՆԵՒՈՐ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ (Ջետեղում խնայողութեանց)

Շահող բաժիններն և պարգեւները կը վճարուին ի Պոլիս յոյժ թեթեւ զեղչով

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ, ՍԲԻՐՕ ՏԷՄԼԹՐՕԲՈՒԼՕ
Ղալաթիա, Տէյիրմէն-խան, Թիւ 10 եւ 11

Ուրեմն, Դրամատունն ԱՄԵՆՈՒՆ կ'ընծայէ միջոց՝ բոլորովին աննշան գումարով մը՝ ձեռք բերելու շահեր, որովք կրնան հարստութեամբ մրցել դարուս երջանիկներուն հետ։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆ ԱՄԻՍ

Բաժիններն են 1000էն մինչեւ 200,000 Ֆրանք

Բաց աստի տոկոսները կը վճարուին ստորագրողին, եթէ թէ արժէթուղթը կանխիկ գնուած լինէր։
Բոլոր արժէթղթերը միշտ ստորագրողին տրամադրութեան ներքեւ են։
Ելմտական ամսաթերթը կը պարունակէ Ֆրանսական և օտար բաժիններով ամեն վիճակահանութեանց ցուցակներուն կատարեալ հաւաքածոյն։

ԽԱՐԻՍԽ
ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԵԿԱՄՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ՎԻԵՆՆԱ.

Հաստատեալ 1858ին

1883 Դեկտեմբեր 31ին երաշխաւորեալ հասոյթն էր 80,711,893·45 Ֆրանք։

Ապահովագրել տուող անձինք մահուան պարագային մէջ տարեկան բաժիններէն % 25 շահ կ'ընեն։

Ապահովագրել տուող անձինք կենաց պարագային մէջ ապահովագրեալ դրամագլուխներէն մինչեւ 41 ½ % շահ կ'ընեն։

ԽԱՐԻՍԽ ընկերութեան կատարած գլխաւոր գործողութիւնք են.

Ա. Ապահովագրութիւն մահուան պարագային մէջ։ Օրինակ.

35 տարեկան անձ մը 286 Ֆրանքի տարեկան բաժին մը կը վճարէ իւր ժառանգորդաց ապահովելու համար 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը, վճարելի իւր մահուանէն յետոյ և որ իրեն իրաւունք կուտայ շահուց մասնակցիլ իւր ապրած միջոցին։

Բ. Ապահովագրութիւն կենաց պարագային մէջ (Օժիտք)։ Օրինակ.

Մէկ տարեկան եղած միջոցին ապահովագրեալ տղայ մը քսան տարի յետոյ 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը պիտի ստանայ. ասկէ զատ, պիտի մասնակցի Ընկերութեան 85 % շահուց՝ 298·30 Ֆրանք տարեկան բաժնոյն փոխարէն։

Վեցամեայ վճարելի կրկին ապահովութեան բաժինն է տարին 116·19 Ֆրանք։

Թուրքիոյ համար ընդհանուր Ներկայացուցիչ
ՄՈՐԻՍ ՊԻՐՔՃԻ

Գրասենեակք, Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Թիւ 29, Գերմանական Թղթատան վրայ.

Ընկերութեան սեղանաւորն է Ս. ԱՏԼԷՐ

ՋՐԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒԱՒ

ՕՍՊՕՐՆԻ ՑՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆ

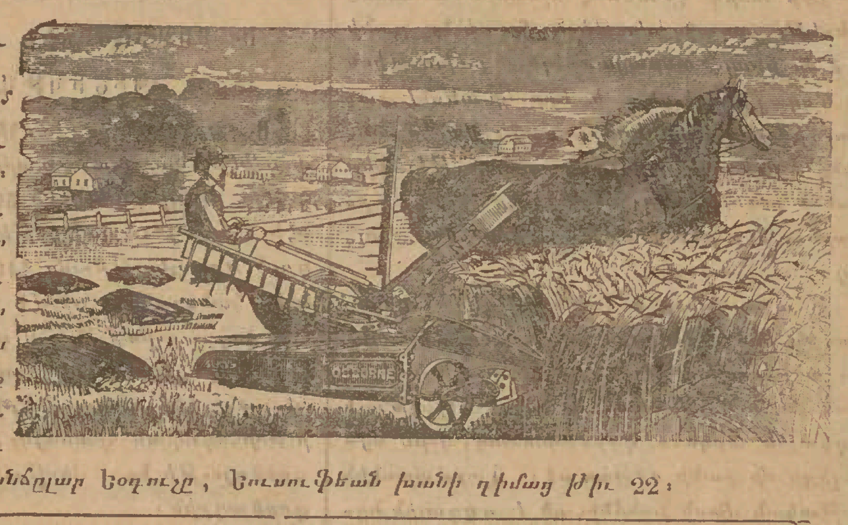

Օրը 88,000 քառակուսի կանգուն, լայնքն 55 [illegible] կը հնձէ, ծանրութիւնն է 280 օխայ։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր գործակատար Մկրտիչ և Յովհաննէս Մուրատեան եղբարք Կալաթա Եօրկանճըլար ճատտէսի թիւ 70 և Պոլիս, Ֆինճանճըլար Եօգուշը, Նուսուֆեան խանի դիմաց Թիւ 22։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ամենազդու կազդուրիչն զոր պարտին գործածել Ապաքինողները, Ծերերը, կանայք, տկարակազմ Տղայներն և ամեն փափուկ անձինք։

ՔԻՆԱՅՈՎ
ՄՍԻ ՀԻՒԹ
ՖՈՍՖԱԹ ՏԸ ՇՕ

Բաղկացեալ Մկանանց և Ջղային ու Ոսկրային դրութեանց կազմութեան և զարգացման յոյժ անհրաժեշտ նիւթերով։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻՆ ամենէն ազդու դեղերու միաւորութիւնն է, ընդդէմ Արեան տկարութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Ստամոքսի ամեն ցաւերու, փորհարութեան, Հիւծման, երկար ապաքինմանց, եւայլն, ի մի բան, Թուլութեան, Վատութեան, Ջղային ուժհատութեան ամեն վիճակներուն որոց շատեր չարաչուք կերպիւ ենթակայ են մեր օրերս։

ԼԻՈՆ—Դեղարան Ժ. ՎԻԱԼ, Պուրպոն փողոց, 14—ԼԻՈՆ

Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է ընդհանուր Միթերանոցն Ալիբրանտիի դեղարան Տէլլա-Սուտա, Բերա մեծ փողոց 169։

ԽԱԶԻՆԷԻ ՃԷԼԻԼԷԻ ՄԱԼԻՅԷ

Խազինէի ճէլիլէտէն վէրիլմէքտէ օլան էսհամ ֆայիզլէրի իլէ մաաշաթը զաթիյէնին գանըը սէնէյէ այիտ օլուր իսէ օլսուն վէ քըյմին պօրճունա մահսուպէն վէրիլիր իսէ վէրիլսին, իշպու իւչ նեւի պիր սէնէսի շուպաթը նիհայէթինէ գատար Տէրսաատէթտէ սալը հալ վէ սէնէյի սապըգա էմլագ վէրկիսինէ գապուլ վէ մահսուպ օլունմասը վէ իշպու մուամէլէի մուսաատէթքեարանէնին մէզգիւր շուպաթ զայէթինէ գատար իճրասը իլէ, իւչ նեւի իքի սէնէսի հուլուլինտէ սէնէյի սապըգատէն գալաճագ վէրկինին նագտէն իսթիֆասը վէ մէզգիւր իւչ նեւի իքի սէնէսինտէն իթիպարէն մահսուպ մուամէլէսինին սէնէյի սապըգայա շումուլի օլմամագ իւզրէ սէնէսի սէնէսինէ մինհասըր թութուլմասը գարարը ալի իգթիզասընտան օլարագ իճաապը իճրա գըլընմըշ օլտուղու իլան օլունուր։

25 Իլուլ 301

3—1

ԻԼԱՆ
ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Ավրօբաքեարի թիմուր գազմա ատէտ օն պին, պէհէր ատէտի օն աէօրթ գուրուշ։

Եուվարլագ սապ ատէտ օն պին, պէհէր ատէտի աէօրթ գուրուշ եիկիրմի պէշ փարայ։

Ձիֆթէ բըթամրա քեազատը թօբ պէշ եիւզ, պէհէր թօբը եէթմիշ գուրուշ։

Նիզամիյէ Սարաճեանէ անպարընտա մահֆուզ Նիւմունէլէրինէ Թէվֆիգէն միւպայէա օլունաճագ իւչ գալէմ էշեա ֆիյաթը մուրագգամալէրի իլէ Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլուլը րումինին եիրմի սէքիզինճի ճումա իրթէսի կիւնիւնէ գատար պէշ կիւն միւնագասալէրի պիլ իճրա մէզգիւր կիւնտէ գարարը գաթիյէլէրի վիրիլէճէկինտէն, իթա իթմէկէ թալիպ վէ եիրմի տօգուզունճու բազար կիւնիւ եւուտէ պէշ Թէնզիլինէ րաղպ պուլունանլէրին մագամը սէրասքերի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 Իլուլ 1885

1—3

ԻԼԱՆ
ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Նիզամիյէ խարէճինտէ պուլունան Փապրիգալար իչուն լիւզումի օլուպ միւպայէա օլունաճագ եիւզ պին ճէսիմ գանթար էրէյլի մատէն քէօմիւրինին չէրայիթի մուգարրէրէսինէ Թէվֆիգէն պէհէր ճէսիմ գանթարը օն իւչ գրշ. ա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իշպու իլուլը րումինին օթուզունճու փազար իրթէսի կիւնի գարարը գաթիյէսի վիրիլէճէկինտէն վէ Թէշրինի էվվէլ րումինին պիրինճի սալը կիւնի տախի Թէքարրիւր իտէճէկ ֆիյաթըրտան իգրաթ պէշ Թէնզիլի գապուլ օլունաճագընտան իշթիրայա Թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 Իլուլ 1885

1-3

ԻԼԱՆ
ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Պէշինճի օրտույի հիմայունի մէրքէզ վէ ճիվարընտա վէ Հաճրէա իլէ Բաղտատտա պուլունան վէ պիլ իճապ պուլունաճագ օլան ասաքիրի շահանէ իչուն պին խըշ խըղ պիր սէնէսի Թըրինի սամսունէն իթիպարէն պիր սէնէլիք օլարագ իճապ իտէն գէյթ եէմըրըն պէշէր գըյէյի ճէտէրի եիւզ տոգսան պէշ վէ գըյէյի օլունան մահալլէր իլէ մէրքէզի իւչ սէքիզ սամսըըգ մ հալաէ պուլունաճագ օլան ասաքիրի շահանէ իչին սէնէյի մէրքումէ քէօմիւրի էվէլլինտէն իթիպարէն պիր սէնէլիք օլարագ [illegible] բիրլինճիսինին պէշէր գըյէյի ճէտէրի եիւզ պէշ, իւչ վէ օրտույի մէզգիւր մէրքէզի իչին իքի եիւզ օթուզ պին էքսիք ալթմըշ գըյէյի ճէտվէլլէրտէն օթուզ եիւզ եիւզ սէքսէն տէօրթ պին ալթը եիւզ գըյէյէ գատար լիւզումի պուլունան մանքալ քէօմիւրինին պէշէր գըյէսի օն տէօրթ — վէ Գուտուսսա պուլունան վէ պիլ իճապ օրտատա վէ լիվայի մէզգիւրէ Թապի սայիր մահալլէրտէ պուլունաճագ օլան հէր ընքի ասաքիրի շահանէ իչին սէնէյի մէզգիւրէ խուլուլընտան իթիպարէն քէղալիք պիր սէնէլիք օլարագ լիւզումի պուլունան վէ գալէմ գալէմ իհալէսի ճայիզ օլան էրզագ տան գըյէյի ճէտուէլէրի իթիպար իլէ կիւչթին եիւզ տոգսան իքի պին ալթը եիւզ ալթմըշ էքտի, րուղէնը սաատէնին աէօրթ եիւզ եիրմի սօգուզ — չէքիրին եիւզ քըրք եէտի պին աէօրթ եիւզ եիրմի պէշ, եէտի եէտմիշ եէտի, եիրմի իքի, եէլմէզ եիրմի իւչ եէլթմիշ սօգուզ, սօգանըն եիրմի իւչ աէօրթ, մօմըն իքի եիւզ եէլթմիշ իւչ գէլթմ վէ սապունըն եիւզ սէքսէն եէտի, իքի — Տաթլը-փէ իւչ, օն իքի — սամաննըն օն իւչ, ալթմըշ իքի — Փասուլեանըն ալթմըշ ալթը, իւչ — Կաղըն քըրք ալթը, սէքսէն իքի — զէյթինըն եիւզ, սէքսէն — Տիւզ գըթրանըն քըրք ալթը, սէքսէն — գուրու իւզիւմին եէլթմիշ սէքիզ փարայա Թալիպլէրի Էօհտէլէրինտէ օլուպ օլուղընտան իհալէ Թալիպ օլանլարըն չէրայիթնի աղնամագ վէ Թէնզիլի ֆիյաթ իլէմէք իւզրէ լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

24 Իլուլ 1301

2—3

ԻԼԱՆ
ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Գանտիյատա միւճէտտատէն ինշա օլունմագտա պուլունան գըշլայի հիւմայունըն չարչըֆ վէ սայիր տօղրամա իշլէրինին չէրայիթ վէ քէշիֆլէրի մուճիպինճէ մագթուէն ինշասընը Թէահհիւտէ Թալիպ օլանլարըն խըլթը քեամ վէ ինշաաթ տայիրէսինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։

3—3

21 Իլուլ 1301

ԻԼԱՆ
ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Երզագ անպարընտա պըրագըլան պուղտայը միւնագասասընա իշպու իլուլը րումինին եիրմի սէքիզինճի ճումա էրթէսի կիւնի պաշլանաճաղընտան, Թալիպ օլանլարըն Խազինէի Խասսայի Շահանէյէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։

23 Իլուլ 301

3—2

ԻԼԱՆ
ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Նիզամիյէ Թահնիյէ խարէճինտէ պին իւչ եիւզ պիր սէնէսի հազիրանը իպթիտասընտան չիմտիյէ գատար հասըլ օլուպ մէվճուտ պուլունան վէ Թըշրինի սանիի րումինին նիհայէթինէ գատար հասըլ օլաճագ օլան գալըն վէ ինճէ քէփէկին էօմանը նագտէն վէ փէշինէն վիրիլմէք պաշտէ գալտըրըլմագ շարթը իլէ ֆիրուխթ օլունաճաղընտան իշթիրայա Թալիպ օլանլարըն իշպու իլուլը րումինին նիհայէթինէ գատար լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

2—3

23 Իլուլ 1301

ՏԷԼԼԱ ՍՈՒՏԱ ԴԵՂԱՐԱՆԸ

—169 Բերա, մեծ փողոց—169

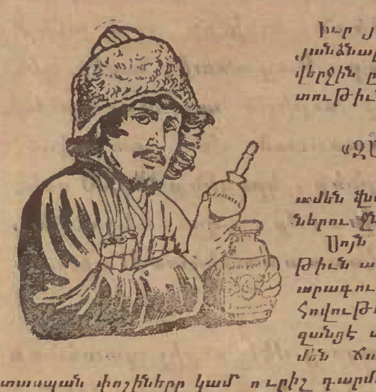

Իւր յաճախորդաց կը յանձնարարէ ՁԱԽԵՐԼԻ վերջին ընտիր մասնագիտութիւնն,

«ՁԱԽԵՐԼԻՆ»

ամեն վնասակար միջատներու ջնջման համար։

Սոյն մասնագիտութիւն ազդուութեամբ, արագութեամբ և ապահովութեամբ կը գերազանցէ մինչեւ ցարդ ամեն ծանուցուած միջատասպան փոշիները կամ ուրիշ դարմաններն ընդդէմ

ՄԼՈՒԿՆԵՐՈՒ, ԼՈՒԵՐՈՒ, ՃԱՆՃԵՐՈՒ
ՈՋԻԼՆԵՐՈՒ, ՄՐՋԻՒՆՆԵՐՈՒ

և այլ այս տեսակ միջատներու դէմ ճճիներու։

Մանաւանդ պէտք չէ շփոթել

ՁԱԽԵՐԼԻՆ

հասարակ միջատասպան փոշիին հետ։ ՁԱԽԵՐԼԻՆԸ միմիայն շիշերով կը ծախուի, և երբէք բաց թղթով կամ կշիռով։ Ճշմարիտ շիշերը կը կրեն ստորագրութիւն և գործարանին նշանը։

SCHUTZ-MARKE J. Zacherl

Կը ծախուի Ղալաթիա, Քամթորլուեսի դեղարանը։
Պօրկազ Նաւամատոյցը։
Հէյպէլի, Թոմասիս դեղարանը։
Մեծ կղզի։

ԻԼԱՆ
ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Էրզագ անպարընտա ալընաճագ չէքէր վէ գահվէնին գարարը գաթիյէսի իշպու իլուլը րումինին եիրմի սէքիզինճի ճումա էրթէսի կիւնի վէրիլէճէյինտէն, Թալիպ օլանլարըն Թէմինաթ աքչէսի իլէ մէզգիւր կիւնտէ սաաթ տօգուզտա գատար Խազինէի Խասսայի Շահանէյէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։

22 Իլուլ 301

3—3

ԻԼԱՆ
ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Միյահ խազը քէօմլէքլէ գըյէ եիւզ օթուզ սէքիզ պին.

Հասսէքէարի քէօմլէքլէ գըյէ եէթմիշ սէքիզ պին.

Նէվիւլչի սախթիյան գըյէ գըրք պէշ պին էլլի.

Պէյազ եումագ իփլիկի գըյէ պին.

Սիյահ թէլաթին գըյէ սէքիզ պին եէտի եիւզ.

Գալըն ինկիլիզ պէզի արշըն էլլի պին.

Գալըն ինկիլիզ պէզի գըյէ օն պին.

Հալաթ գըյէ տօգուզ պին.

Պիւթիւն եազը սախթիյան ատէտ իքի պին պէշ եիւզ.

Նէֆթէր չուհասը արշըն գըրք տօգուզ պին պէշ եիւզ.

Էնլի ալա արշըն եիւզ սէքսան տօգուզ պին օն.

Ամէրիքան արշըն սէքսան իքի պին պէշ եիւզ եիրմի.

Սըրմա գանավիչօ արշըն իքի եիւզ պին.

Թէնէքէ փուլ ատէտ օթուզ պին.

Եուն չօրապ չիֆթ եիւզ պին.

Գալէգօթ արշըն եիքիրմի պին.

Ֆէս ատէտ գըրք պին.

Բիսքիւիլ ատէտ օթուզ տօգուզ պին.

Գանավիչօ չուվալ ատէտ եիքիրմի պին.

Իզմիր քէօսէլէսի ատէտ օն պին.

Նիզամիյէ անպարլարը իչուն լիւզումի օլան պալատէ մուգարրաղ էշեա մէզգիւրէ միւնագասայա գօնուլմուշ վէ իլուլը րումինին եիքիրմիպէշինճի չարշէնպէ կիւնիւնէ գատար միւնագասալէրի իճրա օլունարագ մէզգիւր կիւնտէ գարարը գաթիյէլէրի վիրիլէճէկինտէն իթա իթմէկէ թալիպ վէ եիքիրմիպէշինճի բէնչշէնպէ կիւնիւ եւուտէ պէշ Թէնզիլինէ րաղպ պուլունանլէրին մագամը Սէրասքերի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

3—3

23 Իլուլ 1301

ԻԼԱՆ
ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Թօփճը վէ սիւվարի ալայլարը իլէ միւրաթէպ Թապուրլարը վէ Նագլիյէ պէօլիւկլէրի խըտմէթինտէ իսթիխտամ օլունմագ իւզրէ լիւզիւմ կէօրիւնէն հայվանաթըն միւսաֆիրխանէյի սաքէրիյէտէ միւթէնէքքիլ գօմիսիօն մարիֆէթիյլէ միւպայէա օլունաճաղընտան ֆիրուխթընէ Թալիպ պուլունանլարըն պէհէր եէվմ էտէրինտէ պուլունան հայվանաթըն գօմիսիօնը մէզգիւրէ կէօթիւրմէլէրի իչուն իլանը քէյֆիյէթէ իպթիտար օլունուր։

24 Իլուլ 1301

2—3

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամիսը տասն օրը անգամ կը բանին Լիվէրբուլէ և Միջերկրականի միջեւ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ագլա	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալեբբօ	3,000	Նանթ	2,500
Պոդնիա	4,600	Բաւօնիա	5,000
Պալլեգ	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրեթիշ Գուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սքիթիա	4,600
Քադալոնիա	4,700	Սարակօսա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Հեմբրա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քետար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Սուրիոյ գծոյ շոգենաւը, Նաւապետ Բրթ, Լիվրբուլէն ասա հասաւ ընդհանուր վաճառքով և իւր վերադարձին Լիվրբուլ պիտի երթայ Զմիւռնիոյ ճանբով։

Ստորագրեալն արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունել Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ռէլ նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հավիլ փողոց խան Ղալաթիա

511

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրբուլէ և Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4200	Օսայրիս	3000
Ֆերոս	4000	Նեֆթիս	3000
Օսմանլի	4000	Բերա	3000
Սեսոստրիս	3250	Ագրոնդիք	1400
Թիպս	3250	Լոգիւս	800
Մաքսուդա	3250	Օլինթա	800
Մարիոթիս	3250	Սեսիլ	700
Սֆինքս	3000		

Սեսոստրիս շոգենաւը, Նաւապետ Հօլ, Լիվրբուլէն ասա հասաւ ընդհանուր վաճառքով և յառաջիկայ շաբթու 5ին պիտի ուղեւորի ի Լիվրբուլ։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանլըգ փողոց,
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

513

Marque de Fabrique

«ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆ»

ՎԱՐՁԱՏՐԵԱԼ ՇՔԱԴՐԱՄՈՎ
Ամսթերտամի 1883ի աշխարհահանդէսին մէջ

Միջին պարունակելով ջրոյ մէջ կատարելապէս լուծելի խայծղանը (գամբրան)

ՄԻԱԿ ՃՇՄԱՐԻՏ ՄՈՒՋՆ

Այս բաղադրութիւն ունի խայծղանի ԲՈԼՈՐ ԲՈՒԺԻՉ յատկութիւնները, մինչդեռ խայծղանի ՄԻԻՍ պատրաստութիւնք միայն անոր հոտն և համն ունին։ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆ»ի մէկ չափն կը պարունակէ քարսիլի մը բուժիչ սկզբունքները։ Բայց կարելի է օրը 20 չափ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆ» առնուլ առանց բնաւ վնասուելու, մինչդեռ խայծղանի քսան քարսիլ աղեաց վտանգաւոր բորբոքում առաջ կը բերեն։

ԽՈՒՑՂԱՆԻ, ԻՒՐ ԹԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ԱՆՀՈՒՆԱՊԷՍ ԱՒԵԼԻ ԱԶԴՈՒ ԵՒ ՆԵՐԵԲՈՂԱՏԻԿ ԱԺԱՆ, «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆ»ի հեղուկը շիշով կը ծախուի 1·50 Ֆրանքի 20 լիտր խայծղանի ջրի համար։ Իսկ 0·10 պատրաստուած շաքարանուշէն 100 հատ պարունակող շիշը 2·50 Ֆրանքի կը ծախուի։

Ընդհանուր Միթերանոցապետ
Ժ. ԱԼԻԲՐԱՆՏԻ
Դեղարան Տէլլա-Սուտա
169—Մեծ փողոց Բերայի—169
Կ. Պոլիս

ՄԱԶԻ ՆԵՐԿ

Լաւագոյն տեսակը կը ծախուի Ս. Մ. Ինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Բէրըշմալէ բազարի մօտ Եէնի ճամիի դրան կից։

Վերոյիշեալ ներկի գործածութեան եղանակը շատ դիւրին, արդիւնքը վայրկենական ու խիստ գոհացուցիչ եւ գոյնը միանոյնն ու բոլորովին բնական է։ Գնողները կը վկայեն թէ ուրիշ ներկերու անմաքրութենէն ու ոմանց իսկ գարշելի հոտէն ձանձրացած ըլլալով, սկսած են գործածել այս ներկը որով շատ գոհ եղած ու նեղութենէ ազատած են, ուստի ոչ մէկ ներկ ասոր պատուականութեանը կը հասնի։ Ներկի կարօտութիւն ունեցողները թող հաճին փորձել։ Կը ներկէ սեւ կամ շագանակագոյն, մօրուք չաղտոտեր ու վնասակար նիւթ չպարունակեր։

ՍԵՂՊԱՆԻ ԲՄՊԵԼԻ

ՑԱՐԳԵԼԻ ՀԱՅՐ ԳԵՐՄԱՆԻ

Նման «Շարթրեզ»ի գինիոյն, ախորժահամ և յոյժ առողջարար ըմպելի մ'է և մեծապէս կը դիւրացնէ մարսողութիւնը։

Գլխաւոր պահեստը կը գտնուի Գ. Պերթէն եղբարց քով, Ղալաթիա, Սիթէ Ֆրանսէզ։

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱՆԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ
Ն. ՊԱՔԷՅ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Բերիէի միջեւ կանոնաւորաբար բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Մըքալէ, որ սեպտ. 11ին Մարսիլիայէն և սեպտեմբեր 31ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ'Անօպիլ, որ կը մեկնի սեպտ. 28ին

[illegible]

Նաւուղիի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՐՈՒԹԷ ՐՐԳՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միլլէթ
Մումհանէ փողոց, Թիւ 141

514

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորաբար կը բանին Լիվէրբուլէ և Արեւելքի միջեւ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրեան	2500	Ֆավօնեան	3700
Ալգասեան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթենեան	2500	Իպերիան	5500
Արապեան	3700	Իլիրեան	5500
Պավարիան	6000	Իստրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեւանդեան	2200
Քառթեճեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիպեան	800
Տուրոյ	700	Օբորթօյ	700
Էճիբշըն	3700	Բերսեան	3800
Ֆապիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալերնեան	3700	Վիրճինեան	6800

Ալճէրեան շոգենաւը, Նաւապետ Լաուրանսըն, Լիվրբուլէն ասա հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Անատոլըան շոգենաւը, Նաւապետ Ֆըլէմինկ ամսոյս 24ին շաբաթ օրը դէպ Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի Զմիւռնիոյ ճանբով։

Ալգերեան շոգենաւը Նաւապետ Քրոֆըրտ այսօր ընդհանուր վաճառքով Լիվրբուլէն ասա հասաւ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Նէվ
Միլլէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Գ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաչման և ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիթօլ և ընկ.

512

ՓԱՓԱՅԵԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրբուլէ, Միջերկրականի և Սեւ ծովու միջեւ կանոնաւորաբար բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պըզօ
Ասբարաս	2,500	Ռոձըրս
Սլաւոնիա	2,500	Քրուիքշանք
Լագոնիա	2,500	Ռոլֆս
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Ռումելիա	2,800	Ֆոթըրըիլ

[illegible] շոգենաւն ամսոյս 24ին Պաթումէն վերադառնալով անմիջապէս Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Այա Սոֆիա շոգենաւն ամսոյս 24ին Լիվրբուլէն ասա կ'սպասուի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

513

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑ

Ընդ Հըլ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէրանդօ	4,500
Անճելօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարսոլի	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պորօտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթելլօ	5,000
Գէլլօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալլիքօ	2,500	Օգրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օդդօ	2,000
Գադօ	2,000	Բասքիէ	1,200
Գօմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տինօ	2,500	Բայոնէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Բիդօ	2,800
Էրասօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Տրադօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆինօ	1,700	Րօմանօ	5,500
Ֆլամինգօ	1,600	Րօմէօ	3,500
Կալլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիդանօ	2,200	Սարֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրօմիօ	2,200	Սօրենդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէրդ	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճիռօ	2,300	Վիլանդօ	3,600
Քելլօ	2,000	Կէտօ	1600
Քօֆօ	2,200	Զէնօ	3,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	4,100

Գէյօ շոգենաւը, Նաւապետ Հէյս ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի Հըլ։

Ռօլլօ շոգենաւը, Նաւապետ Տըրայտըն ընդհանուր վաճառքով Հըլէն ասա հասած է։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւններ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻՒՏ ԻՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ
խան Ղալաթիա

514

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ